

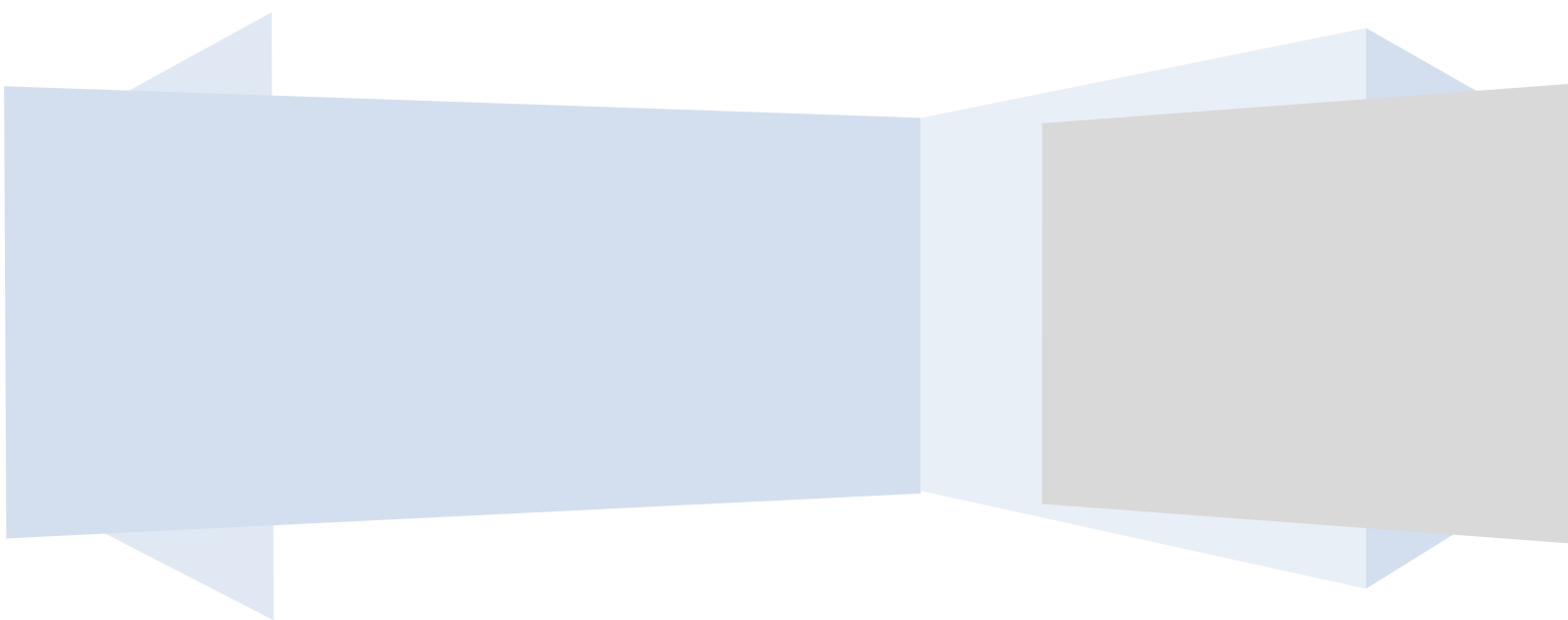

САНХҮҮГИЙН
ЗОХИЦУУЛАХ
ХОРОО

ҮНЭТ ЦААСНЫ ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТОЙМ

2015 ОНЫ II УЛИРАЛ

(Ажлын баримт)

Ажлын баримт – Дэлгэрэнгүй хэлбэрээр

Сүүлд шинэчлэгдсэн 2015.08.14

Танилцсан:

СЗХ-НЫ ДАРГА З.НАРАНТУЯА _____

СЗХ-НЫ ДЭД ДАРГА Х.БУМ-ЭРДЭНЭ _____

СЗХ-НЫ ДЭД ДАРГА Э.БАТБОЛД _____

Хянасан:

СЗХ-НЫ АЖЛЫН АЛБАНЫ ДАРГА Б.БАТСЭЛЭНГЭ _____

ҮЦЗГ-ЫН ДАРГЫН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН

ГҮЙЦЭТГЭГЧ Т.ГАНДУЛАМ _____

ҮЦЗГ-ЫН ОРЛОГЧ ДАРГЫН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН

ГҮЙЦЭТГЭГЧ С.ТУЛГАА _____

ҮЦЗГ-ЫН ҮЦБХ-ЫН ДАРГЫН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН

ГҮЙЦЭТГЭГЧ Б.ЭНХБАТ _____

Боловсруулсан:

ҮЦЗГ-ЫН ҮЦБХ-ЫН ХЯНАН

ШАЛГАГЧ Т.ИЧИННОРОВ _____

I. ҮНЭТ ЦААСНЫ ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТОЙМ

Манай улсын хувьд урт хугацааны эдийн засгийн өсөлтийг хангах, дотоодын эрэлтэд суурилсан салбарууд болох хөдөө аж ахуй, барилга, үл хөдлөх хөрөнгө, аялал жуулчлалыг төрөлжүүлэн хөгжүүлэх зайлшгүй шаардлага үүсээд байна.

Үнэт цаасны зах зээл нь олон нийтээс санхүүжилт босгохоор хувьцаа, өрийн хэрэгслээ мэргэжлийн зуучлагчаар дамжуулан зах зээлд гаргадаг нийлүүлэлтийн тал, ногдол ашиг болон ханшны зөрүүнээс ашиг олох зорилго бүхий хөрөнгө оруулагч буюу эрэлтийн тал, эрэлт, нийлүүлэлтийн тэнцвэрийг хангаж, үнэ ханшийг тогтоох үүрэг бүхий дэд бүтцээс бүрддэг нийлмэл тогтолцоо.

Мөн дэд бүтцийн байгууллагуудын хоорондын уялдааг хангах, хөрөнгө оруулагчийн эрх ашгийг хамгаалах, нэгдсэн бодлого, дүрэм журмаар зохицуулах чиг үүргийг төрийн зохицуулагч байгууллага хэрэгжүүлдэг ба олон нийтийн болон хөрөнгө оруулагчийн боловсролыг дээшлүүлэх нь мөн тэргүүлэх чиглэлийн нэг болоод байгаа билээ.

Манай улсын үнэт цаасны зах зээл үүсэн бий болоод даруй 20 жилийн нүүрийг үзсэн боловч олон улсын болон бүс нутгийн интеграцид нэгдээгүй, дэд бүтцийн байгууллагуудын уялдаа сул, өмч хувьчлалын арга хэрэгсэл хэлбэрээр анхлан үүссэн тул компанийн засаглал сул, мэдээлэл, тайлагналын ил тод байдлын тогтолцоо бүрдээгүй байна.

1.1. Үнэт цаасны зах зээлийн хөгжлийн болон үндсэн үзүүлэлтүүд:

Зах зээлийн үнэлгээ, хөрвөх чадвар:

Зах зээлийн үнэлгээг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 163.8 тэрбум төгрөгөөр буюу 10.41 хувиар буурч, 1 их наяд 480.5 тэрбум төгрөг болсон байна. Зах зээлийн үнэлгээ өндөр 30 компанийн үнэлгээ нийт зах зээлийн үнэлгээний 92.2 хувийг эзэлж байна.

Хөрвөх чадварын түвшин нь зах зээлд арилжигдаж буй үнэт цаасны эргэлтийг хэмжигч үзүүлэлт бөгөөд хөгжингүй зах зээлтэй орнуудын хувьд дээрх үзүүлэлт 0.80-0.90 хувь байдаг ба манай орны хувьд хөрвөх чадварын түвшин 0.004 хувь байгаа нь хувьцааны арилжаа зогсонги, эргэцгүйг илтгэж байна.

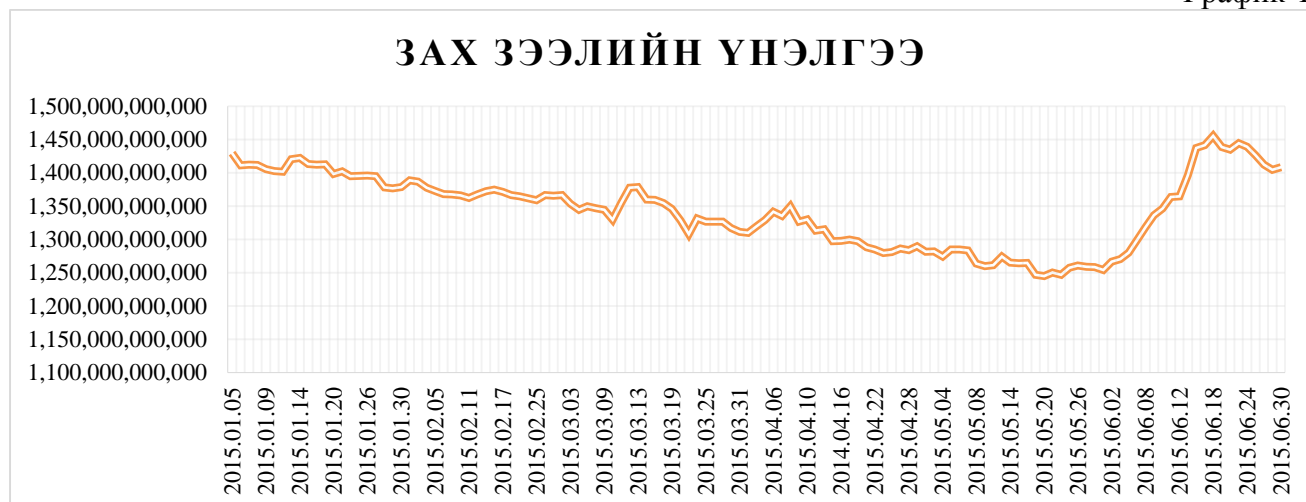
Зах зээлийн үнэлгээ буурахад эдийн засгийн өсөлт удааширсан, уул уурхайн салбарын компанийн хувьцааны үнэ ханш дотоодын болон олон улсын хөрөнгийн бирж дээр огцом буурсан, гадаадын хөрөнгө оруулагчдын үнэт цаасны зах зээлд хөрөнгө оруулах сонирхол 2012 оноос хойш эрс буурсан, зах зээлийн дэд бүтэц сул зэрэг нь голчлон нөлөөлжээ.

Хүснэгт-1

Огноо	Зах зээлийн үнэлгээ /сая ₮/	ДНБ /сая ₮/	ЗЗҮ/ДНБ /хувиар/	Хөрвөх чадвар	Арилжааны хэмжээ /сая ₮/
2008/2nd Q	809 669.40	2 937 452.00	0.28	0.053	43 079.31
2009/2nd Q	471 412.80	2 810 214.40	0.17	0.022	10 294.17
2010/2nd Q	768 405.20	1 674 571.54	0.46	0.020	15 175.93
2011/2nd Q	1 991 133.00	5 989 819.63	0.33	0.023	46 333.01
2012/2nd Q	1 895 195.50	7 735 811.85	0.24	0.032	60 887.89
2013/2nd Q	1 437 737.30	8 585 373.70	0.17	0.009	12 305.66
2014/2nd Q	1 572 314.20	9 918 756.30	0.16	0.008	12 910.50
2015/2nd Q	1 408 502.50	10 689 994.90	0.13	0.004	5 725.84

Нийт зах зээлийн үнэлгээг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 163.8 тэрбум төгрөгөөр буюу 10.42 хувиар буурч, 1 их наяд 408.5 тэрбум төгрөг болсон байна.

График-1

Хамгийн өндөр зах зээлийн үнэлгээтэй 30 компани

“Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-нд бүртгэлтэй, хамгийн өндөр зах зээлийн үнэлгээтэй 30 компанийг жагсаавал дараах байдалтай байна. Үүнд:

Хүснэгт-2

№	Үнэт цаасны нэр	Зах зээлийн үнэлгээ /тэрбум төгрөг/
1	АПУ	278.5
2	ТАВАН ТОЛГОЙ	204.6
3	ГОВЬ	78.01
4	ШАРЫН ГОЛ	74.79
5	ШИВЭЭ ОВОО	73.81
6	БАГАНУУР	67.12
7	БЭРХ УУЛ	57.19
8	УБ БҮК	45.13
9	СҮҮ	37.19
10	МОНГОЛ СЕКЬЮРИТИЕС	36
11	БИДИСЕК	31.45
12	МОН.ЦАХИЛГААН ХОЛБОО	25.82
13	БАЯНГОЛ ЗБ	20.73
14	МАТЕРИАЛИМПЕКС	20.73
15	ТАЛХ ЧИХЭР	19.96
16	ДАРХАН НЭХИЙ	19.9
17	ГУТАЛ	19.59
18	УЛСЫН ИХ ДЭЛГҮҮР	18.04
19	ХӨХ ГАН	14.39
20	ТАХЬ КО	13.08
21	МАХИМПЕКС	12.16
22	АТАР ӨРГӨӨ	11.84
23	ГЕРМЕС ЦЕНТР	11.7
24	СИЛИКАТ	10.43
25	ЖЕНКО ТУР БЮРО	9.85
26	АЗИА ПАСИФИК ПРОПЕРТИС	10.29
27	АРИГ ГАЛ	8.18
28	АВТОИМПЕКС	7.59
29	МОГОЙН ГОЛ	6.6
30	МОНГОЛИА ДЕВЕЛОПМЕНТ РЕСОРСЕС	6.45
Нийт		1,249.48
Нийтэд эзлэх хувь		88.71

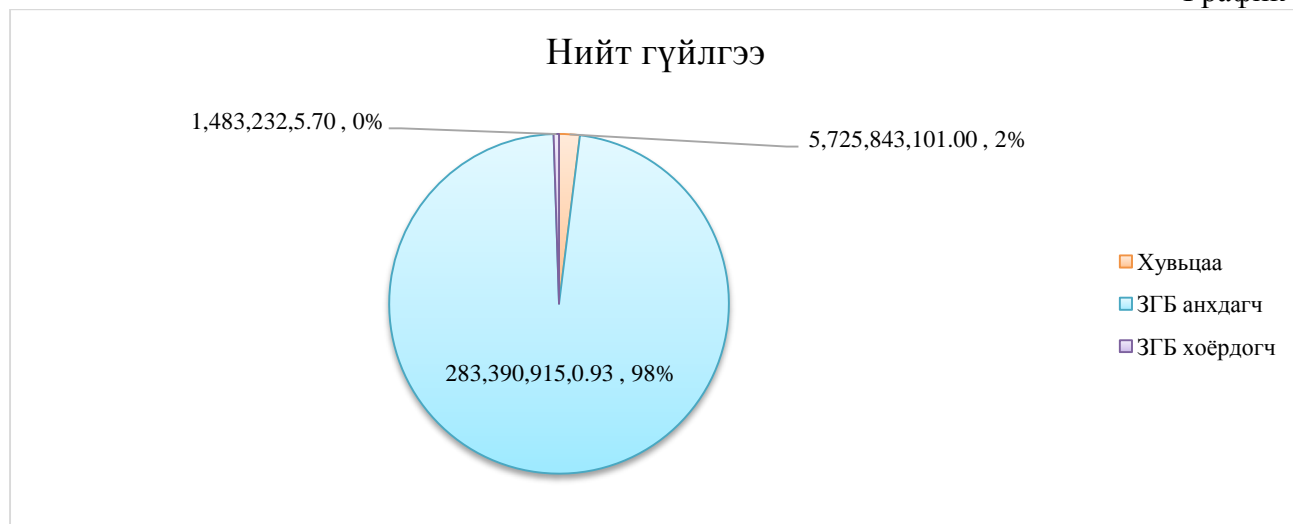
Хөрвөх чадварын түвшинг бага байхад голчлон хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй хувьцаат компаниудын хяналтын багц цөөн тооны хөрөнгө оруулагчдын гарт төвлөрсөн, нийт бүртгэлтэй компаниудын дийлэнх нь 75 хувиас дээш төвлөрөлтэй, нэмж үнэт цаас гаргах сонирхол бага, гадаад, дотоодын томоохон мэргэжлийн хөрөнгө оруулагч байхгүй, тэдгээрийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний нэр төрөл дутмаг, хөрөнгийн бирж дээр маркет макерийн зуучлалын тогтолцоо хөгжөөгүй нь суурь нөлөөг үүсгэжээ. Мөн мэргэжлийн зуучлагч байгууллагуудын санхүүгийн болон хүний нөөцийн чадавхи сул, маржин арилжаа буюу зээлээр үнэт цаас худалдан, худалдан авах үйлчилгээний төрөл хөгжөөгүй байгаа зэрэг нь хөрвөх чадварын түвшинг бага байхад давхар нөлөөлж байна.

Нийт арилжаа:

2015 оны 6 дугаар сарын 30-ны байдлаар “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-иар нийт 125 удаагийн арилжаа явагдаж, 6 349 хэлцлээр нийтдээ 290.6 тэрбум төгрөгийн 19.3 сая ширхэг үнэт цаас арилжаалагдсан байна. Үүнээс 105 компанийн 16.4 сая ширхэг хувьцааг 5.7 тэрбум төгрөгөөр, ЗГҮЦ-ны анхдагч зах зээлийн 25 удаагийн арилжаагаар 2.9 сая ширхэг үнэт цаасыг 283.4 тэрбум төгрөгөөр, ЗГҮЦ-ны хоёрдогч зах зээлийн арилжаагаар 15.1 мянган ширхэг үнэт цаасыг 1.5 тэрбум төгрөгөөр тус тус арилжсан байна.

Нийт гүйлгээний үнийн дүнгийн 1.97%-ийг хувьцааны арилжааны гүйлгээний дүн, 98.03%-ийг ЗГҮЦ-ны арилжааны гүйлгээний дүн тус тус эзэлж байна.

График-2

Тайлант хугацаанд өдөрт дунджаар 2.3 тэрбум төгрөгийн гүйлгээ хийгдэж, 154.6 мянган ширхэг үнэт цаас арилжигдсан байна. 2015 оны 2-р улирлын байдлаар “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-ийн анхдагч зах зээлийн арилжаагаар “Бинсэ” ХК-ийн 112,205.616 төгрөгийн 150,814 ширхэг хувьцаа арилжигджээ.

2015 оны эхний хагас жилд хувьцааны арилжаа 2014 оны мөн үеэс 22.5 дахин их арилжаа хийгдсэн боловч нийт арилжааны 98.03 хувийг Засгийн газрын үнэт цаасны арилжаа эзэлж байна. 2011-2015 онуудын хагас жилээрх арилжааны хэмжээ, арилжигдсан үнэт цаасны тоо ширхэг болон хэлцлийн тоог хүснэгтлэн харуулбал доорх байдалтай байна. Үүнд:

Хүснэгт-3

Хугацаа	Хэлцлийн тоо	Үнэт цаас /ширхэг/	Арилжааны дүн /сая төгрөг/	Арилжааны дүнгийн өөрчлөлт /өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад/
2011 оны эхний хагас жил	25 823	69 751 673	82 333.0	-
2012 оны эхний хагас жил	21 817	108 188 214	61 198.1	-25.67%
2013 оны эхний хагас жил	8 449	21 976 815	12 305.6	-79.89%
2014 оны эхний хагас жил	8 422	29 992 501	12 910.5	4.92%
2015 оны эхний хагас жил	6 349	19 325 495	290 600.5	2150.88%

График-3

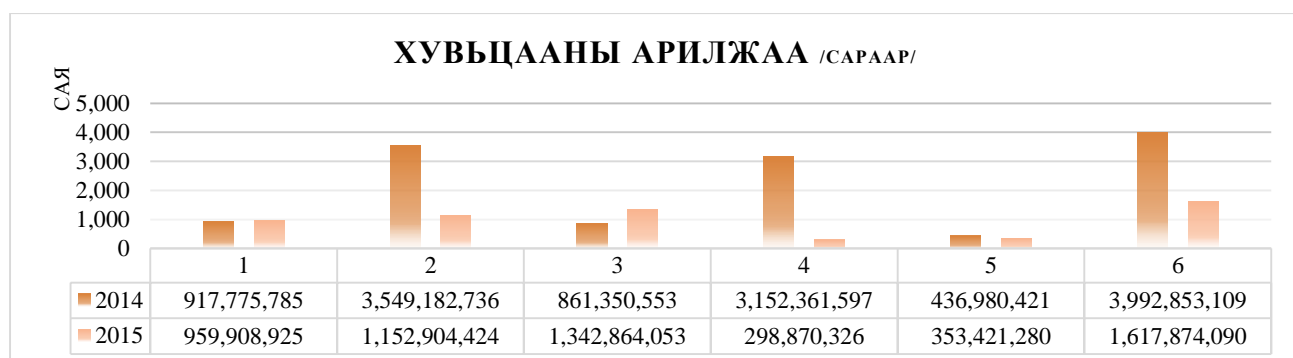
Хувьцааны арилжаа:

2015 оны 6 дугаар сарын 30-ны байдлаар “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-д нийт 125 удаагийн хувьцааны арилжаа явагдаж, 6 349 хэлцлээр нийтдээ 105 компанийн 16.4 сая ширхэг хувьцааг 5.7 тэрбум төгрөгөөр арилжаалсан байна.

Хүснэгт-4

№	Он	Арилжигдсан хувьцааны тоо ширхэг	Арилжигдсан үнийн дүн
1	2008 II улирал	97 052 180	43 079 314 336.00
2	2009 II улирал	49 895 363	10 294 174 856.00
3	2010 II улирал	30 275 904	15 175 925 033.00
4	2011 II улирал	69 391 673	46 333 005 317.00
5	2012 II улирал	108 157 236	60 887 891 004.00
6	2013 II улирал	21 976 815	12 305 658 627.78
7	2014 II улирал	29 992 501	12 910 504 201.47
8	2015 II улирал	16 376 533	5 725 843 098.69

График-4

2015 оны эхний хагас жилд “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-иар 5 725 843 098.69 төгрөгийн хувьцааны арилжаа явагдсан бөгөөд 2013 оны мөн үетэй харьцуулахад 53.47 хувиар буюу 6 579 815 529.09 төгрөгөөр, 2014 оны мөн үетэй харьцуулахад 55.65 хувиар буюу 7 184 661 102.78 төгрөгөөр тус тус буурсан байна.

Хувьцааны арилжааны хэмжээ өмнөх онуудаас эрс буурахад голчлон гадаадын иргэн, аж ахуйн нэгжүүд манай орны бүртгэлтэй хувьцаат компанийн хувьцааг худалдан авах сонирхол буурсан, дийлэнх хувьцаат компаниудын засаглал сул, төвлөрөл өндөр, тайлагналын ил тод тогтолцоо төлөвшөөгүй, зах зээлийн хөрвөх чадвар доогуур байгаа нь нөлөөлжээ.

Мөн иргэдийн үнэт цаасны зах зээлийн талаарх мэдлэг, мэдээлэл хомсоос гадна хувьцаа худалдан авахаасаа илүүтэйгээр банкны хадгаламж, засгийн газрын үнэт цаасанд хөрөнгөө байршуулах сонирхол өндөр, хувьцаат компаниудын засаглалд итгэх итгэл сул байгаа нь давхар нөлөөлж байна.

Улсын бүртгэлд бүртгэлтэй байгаа дийлэнх аж ахуйн нэгжүүдийн өмчлөл нь хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн хэлбэрээр байгуулагдсан, гэр бүлийн бизнесийн шинжийг агуулсан, дутагдалтай байгаа санхүүжилтээ үнэт цаас гаргах замаар олон нийтээс хөрөнгө татан, төвлөрүүлэх сонирхол бага, банкны богино хугацаат зээлийн санхүүжилтийг чухалчлах хандлага давамгайлж байна. Энэ нь анхдагч зах зээлийн арилжаа болон компанийн бондын зах зээлийг хөгжүүлэхэд сөргөөр нөлөөлж байна. Санхүүгийн суурь хэрэгслүүдийн чадавхи сул байгаа нь эргээд үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл бий болох боломжийг багасгаж байна.

Идэвхитэй арилжигдсан 30 үнэт цаас

Идэвхитэй арилжигдсан 30 үнэт цаасны тоо ширхэг нь нийт арилжигдсан хувьцааны тоо ширхэгийн 98.95 хувь, нийт үнийн дүнгийн 92.20 хувийг тус тус эзэлж байна. Тайлант хугацаанд 105 компанийн үнэт цаас арилжигдсанаас өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 32 компанийн үнэт цаасны ханш өсч, 57 компанийн үнэт цаасны ханш буурч, 12 компанийн үнэт цаасны ханш тогтмол байна.

Хүснэгт-5

ҮНЭТ ЦААС	АРИЛЖИГДСАН ШИРХЭГ	Эрэмбэ	ҮНЭТ ЦААС	ҮНИЙН ДҮН
Э- ТРАНС ЛОЖИСТИКС	5,700,372	1	АПУ	653,270,012
ХӨХ ГАН	4,441,757	2	Э- ТРАНС ЛОЖИСТИКС	574,918,009
МЕРЕКС	1,514,968	3	ХӨХ ГАН	506,883,420
ХОРИНХОЁРДУГААР БААЗ	1,318,569	4	БИДИСЕК	458,330,367
ГЕРМЕС ЦЕНТР	634,858	5	ТАЛХ ЧИХЭР	416,145,510
РЕМИКОН	560,503	6	МАТЕРИАЛИМПЕКС	354,611,830
БИДИСЕК	261,109	7	ТАВАН ТОЛГОЙ	338,666,006
БИНСЭ ХК	196,331	8	ХОРИНХОЁРДУГААР БААЗ	270,306,645
АПУ	182,208	9	ГОВЬ	195,037,565
ГОНИР	160,332	10	БИНСЭ ХК	148,616,070
УЛСЫН ИХ ДЭЛГҮҮР	157,384	11	МЕРЕКС	138,878,659
ЖЕНКО ТУР БЮРО	154,580	12	МОНГОЛ КЕРАМИК	108,461,675
ОЛЛОО	110,579	13	ЕВРОФЁ АЗИА	97,349,000
ӨНДӨРХААН	91,443	14	ДАРХАН НЭХИЙ	93,185,360
ЖИНСТ УВС	90,056	15	ГЕРМЕС ЦЕНТР	89,117,528
ТАВАН ТОЛГОЙ	80,213	16	УЛСЫН ИХ ДЭЛГҮҮР	84,005,825
МОНГОЛ САВХИ	69,413	17	БАЯНГОЛ ЗБ	79,043,450
БАЯЛАГ НАЛАЙХ	64,383	18	МОНГОЛ САВХИ	69,369,765
ХАЙ БИ ОЙЛ	61,662	19	ШАРЫН ГОЛ	64,848,906
МОНГОЛ МАХ ЭКСПО	59,252	20	ДОРНОД АВТОЗАМ	64,732,500
БИШРЭЛТ ИНДАСТРИЛ	54,611	21	МОНГОЛ МАХ ЭКСПО	58,279,059
МОНИНЖБАР	53,753	22	ГУТАЛ	53,818,860
ЕВРОФЁ АЗИА	30,400	23	МАХИМПЕКС	51,559,451
ХӨВСГӨЛ ХҮНС	28,732	24	УБ БҮК	49,741,400
ГОВЬ	24,475	25	ЖИНСТ УВС	48,417,708
ДОРНОД АВТОЗАМ	23,975	26	РЕМИКОН	45,902,764
МАТЕРИАЛИМПЕКС	23,065	27	БАГАНУУР	43,973,941
ТАЛХ ЧИХЭР	22,831	28	БАЯЛАГ НАЛАЙХ	42,794,798
БАГАНУУР	16,905	29	БИШРЭЛТ ИНДАСТРИЛ	39,629,856
ЖАРГАЛАНТ ҮЙЛС	15,700	30	СҮҮ	39,264,300
Нийт	16,204,419			5,279,160,238
Нийтэд хувьцааны арилжаанд эзлэх хувь	98.95			92.20

Ханшийн өсөлттэй 20 үнэт цаас

Хүснэгт-6

№	Үнэт цаас	Хаалтын ханш 2014.06.30	2015.06.30	Ханшийн өөрчлөлт /төг/	Өөрчлөлт хувиар
1	МОНИТ БУЛИГААР	6,200.00	10,000.00	3,800.00	61.29
2	ТАВ	19,500.00	30,000.00	10,500.00	53.85
3	ГОВЬФАЙНЕНШИЛ ГРУПП	339.29	509	169.71	50.02
4	ГАЗАР СҮЛЖМЭЛ	39,000.00	54,000.00	15,000.00	38.46
5	ЕВРОАЗИА КАПИТАЛ ХОЛДИНГ	18	24.33	6.33	35.17
6	ДАРХАН ХҮНС	3,712.00	5,000.00	1,288.00	34.7
7	ТЕХНИКИМПОРТ	695	919.13	224.13	32.25
8	ХӨХ ГАН	110	142	32	29.09
9	ГОВЬ	7,850.00	10,000.00	2,150.00	27.39
10	БИНСЭ ХК	586.9	730	143.1	24.38
11	ХӨСӨГ ТРЕЙД	1,139.00	1,400.00	261	22.91
12	ОРХОН ДАЛАЙ	3,300.00	3,990.00	690	20.91
13	МОНГОЛ ШЕВРО	2,640.00	3,174.00	534	20.23
14	АРИГ ГАЛ	2,015.00	2,350.00	335	16.63
15	ДАРХАН НЭХИЙ	15,600.00	18,000.00	2,400.00	15.38
16	ХАЙ БИ ОЙЛ	390	449.63	59.63	15.29
17	ХӨВСГӨЛ ХҮНС	591.15	680	88.85	15.03
18	ХӨВСГӨЛ	43.71	50.26	6.55	14.99
19	ХАСУ МАНДАЛ	3,600.00	4,100.00	500	13.89
20	БҮТЭЭЛЧ ҮЙЛС	795	900	105	13.21

Ханшийн бууралттай 20 үнэт цаас

Хүснэгт-7

№	Үнэт цаас	Хаалтын ханш 2014.06.30	2015.06.30	Ханшийн өөрчлөлт /төг/	Өөрчлөлт хувиар
1	ТҮШИГ УУЛ	3,200.00	330	-2,870.00	-89.69
2	МОНГОЛ МАХ ЭКСПО	6,125.00	1,550.00	-4,575.00	-74.69
3	ЧАЦАРГАНА	3,308.00	1,000.00	-2,308.00	-69.77
4	БИШРЭЛТ ИНДАСТРИЛ	4,500.00	1,600.00	-2,900.00	-64.44
5	РЕМИКОН	150	78	-72	-48
6	МОГОЙН ГОЛ	15,000.00	7,950.00	-7,050.00	-47
7	БӨӨНИЙ ХУДАЛДАА	800	430	-370	-46.25
8	ИХ БАРИЛГА	7,800.00	4,800.00	-3,000.00	-38.46
9	ДАРХАН ГУРИЛ ТЭЖЭЭЛ	800	505	-295	-36.88
10	МОНГОЛ НЭХМЭЛ	5,300.00	3,364.00	-1,936.00	-36.53
11	ХИШИГ УУЛ	1,020.00	650	-370	-36.27
12	МОНИНЖБАР	290	185	-105	-36.21
13	ГУРИЛ ТЭЖЭЭЛ БУЛГАН	3,500.00	2,300.00	-1,200.00	-34.29
14	НЭХЭЭСГҮЙ ЭДЛЭЛ	1,800.00	1,200.00	-600	-33.33
15	МОНГОЛИА ДЕВЕЛОПМЕНТ РЕСОРСЕС	699	469	-230	-32.9
16	МОН.ЦАХИЛГААН ХОЛБОО	1,460.00	998	-462	-31.64
17	БИДИСЕК	2,680.00	1,850.00	-830	-30.97
18	БЛЮ СКАЙ СЕКЬЮРИТИС	3,100.00	2,150.00	-950	-30.65

19	МОННООС	4,600.00	3,240.00	-1,360.00	-29.57
20	МОНГОЛ ШИЛТГЭЭН	896	640	-256	-28.57

Засгийн газрын үнэт цаасны арилжаа:

2014 оны 11 дүгээр сарын 04-ний өдрөөс 2015 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдрийн хооронд “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-иар ЗГҮЦ арилжигдаж эхэлснээс хойш нийт 319.5 тэрбум төгрөгийн үнийн дүн бүхий 3.3 сая ширхэг үнэт цаас анхдагч зах зээл дээр арилжигдаад байна. Мөн урт хугацаат буюу 3 жилийн хугацаат ЗГҮЦ-ыг 2015 оны 04 дүгээр сарын 14-ний өдрөөс эхлэн МХБ-ээр дамжуулан арилжиж эхлээд байна.

Анхдагч зах зээлийн арилжаа:

2015 оны 06 дугаар сарын 30-ны байдлаар авч үзвэл 25 удаагийн ЗГҮЦ-ны арилжаагаар нийт 2.9 сая ширхэг ЗГҮЦ-ыг 283.4 тэрбум төгрөгөөр арилжаад байна.

Тайлант хугацаанд анхдагч зах зээл дээр нийт 283.4 тэрбум төгрөгийн ЗГҮЦ арилжигдсанаас 12 долоо хоногтой ЗГҮЦ-ны арилжаа дийлэнхи хувийг буюу 89.05%-ийг, 28 долоо хоногтой үнэт цаас 5.64%, 52 долоо хоногтой үнэт цаас 5.30%, 3 болон 5 жилийн урт хугацаатай үнэт цаас нийт арилжааны 0.01%-ийг тус тус эзэлж байна.

Анхдагч зах зээлийн арилжаа эрчимтэй хөгжихгүй байгаад дараахь хүчин зүйлс нөлөөлж байна. Үүнд: Үнэт цаасны зах зээлийн багтаамж бага, иргэдийн тус зах зээлд итгэх итгэл сул, илүүдэл мөнгөн хөрөнгөө банкны хадгаламжид байршуулах сонирхол өндөр, андеррайтерийн компаниудын чадавхи сул, мэргэжлийн томоохон хөрөнгө оруулагчид байхгүйгээс шалтгаалан санхүүжүүлэхээр зорьж буй хөрөнгийг бүрэн татан төвлөрүүлэх боломж хомс байна.

Хоёрдогч зах зээлийн арилжаа:

ЗГҮЦ-ны хоёрдогч зах зээлийн арилжааг 2015 оны 01 дүгээр сарын 19-ний өдөр нээсэн бөгөөд тайлант хугацаанд нийт 15.1 мянган ширхэг үнэт цаас 1.5 тэрбум төгрөгөөр арилжигдсан.

ЗГҮЦ-ны хоёрдогч зах зээлийн арилжааг идэвхжүүлэх үүднээс 2015 оны 2 дугаар сараас эхлэн “Market makers” буюу итгэмжлэгдсэн дилерийн тогтолцоог нэвтрүүлж өнөөдрийн байдлаар нийт 4 ҮЦК итгэмжлэгдсэн дилер эрхээ авч, улмаар хоёрдогч зах зээлийн арилжаагаар нийт 15.1 мянган ширхэг үнэт цаас арилжиж, нийт 1.5 тэрбум төгрөгийн гүйлгээ хийсэн байна.

ЗГҮЦ-ны хоёрдогч зах зээлийн арилжаанд “Ард капитал”, “Голомт секьюритиз”, “Дэү секьюритиз”, “Гацуурт трейд”, “БиДиСек”, “Стандарт инвестмент”, “Блюмсбюри секьюритиз” зэрэг ҮЦК-иуд идэвхитэй оролцсон байна.

Багцын арилжаа:

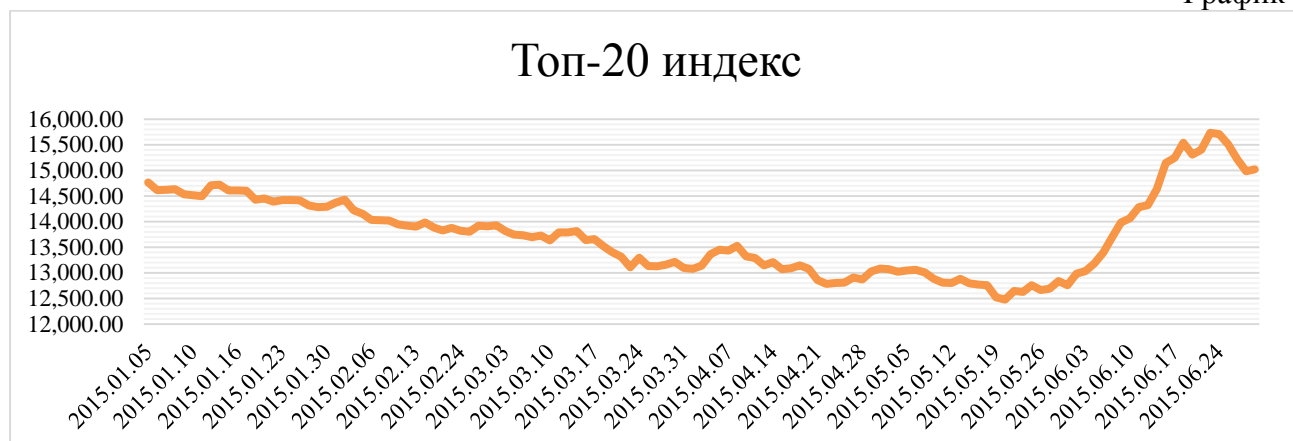
Тайлант хугацаанд 13 удаагийн багцын арилжаагаар нийт 13 компанийн 11.1 сая ширхэг хувьцааг 1.5 тэрбум төгрөгөөр арилжсан нь нийт арилжааны үнийн дүнгийн 26.78%-ийг эзэлжээ.

Тендер саналын арилжаа:

Тайлант хугацаанд 1 удаагийн тендер саналын арилжаа явагдаж, “Монголын хөгжил үндэсний нэгдэл” ХК-ийн 202 ширхэг хувьцааг 711.4 мянган төгрөгөөр арилжсан байна.

Топ-20 индекс:

График-5

Тайлант хугацаанд ТОП-20 индексийн дээд үзүүлэлт 15737.17, доод үзүүлэлт 12477.28, дундаж үзүүлэлт 13744.84 нэгж байх бөгөөд ТОП-20 индексийг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 464.65 нэгжээр буюу 3.00 хувиар буурч, 15023.81 нэгж болжээ.

MSE ALL индекс:

“Монголын хөрөнгийн бирж” ХК нь 2015 оны 02 дугаар сарын 09-ний өдрөөс эхлэн MSE ALL индексийг албан ёсоор тооцож эхэлсэн бөгөөд өнгөрсөн хугацаанд MSE ALL индексийн дээд үзүүлэлт нь 1057.86, доод үзүүлэлт нь 921.67, дундаж үзүүлэлт 971.20 нэгж байв. 2015 оны 6 дугаар сарын 30-ны байдлаар 1025.89 нэгжид хүрчээ.

Тайлант хугацаанд Засгийн газрын үнэт цаасны арилжаанаас бусад үзүүлэлтүүд буурсан байх бөгөөд энэхүү бууралтад хувьцааны арилжаа хэмжээ эрс буурсан нь эргээд зах зээлийн үнэлгээ, хөрвөх чадвар, ТОП-20 индексийн өөрчлөлтөд шууд нөлөө үзүүлсэн гэж дүгнэхээр байна. Хувьцааны арилжааны хэмжээ эрс буурахад гадаад дотоод орчны дараах хүчин зүйлс нөлөөлжээ.

График-6

Шигтгээ-1:

- Гадаад болон дотоодын хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй байгаа үндэсний уул уурхайн компаниудын хувьцааны үнэ ханшийн бууралт, хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй компаниудын хувьцааны төвлөрөл;
- Гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчдын эрэлт, хэрэгцээнд нийцсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ болон тэдгээрийн нийлүүлэлтийн дутагдал;
- Зах зээлийн дэд бүтцийн байгууллагуудын сул байдал, хувьцаат компаниудын засаглал, мэдээллийн болон санхүүгийн тайлагналын ил тод нээлттэй тогтолцоо бүрдээгүй;
- Хувьцааны үнэ ханшид дотоод мэдээлэл ашиглан арилжаанд оролцох, зах зээлийг урвуулан ашиглаж нөлөөлөх хандлага өндөр;
- Олон нийтийн санхүүгийн болон хөрөнгө оруулалтын боловсрол сул, үнэт цаасанд хөрөнгө оруулалт хийхээсээ илүүтэйгээр банкны хадгаламжид байрилуулах сонирхол өндөр.

Үнэт цаасны мөнгөн хөрөнгийн гүйлгээ:

Тайлант хугацаанд төвлөрсөн хадгаламжийн дансаар 2015 оны эхний хагас жилд нийт 389 харилцагчийн дансанд 1666 удаа 1 437 413.7 сая төгрөгийн орлогын гүйлгээ, 1980 харилцагч 2638 удаа 1 436 941.3 сая төгрөгийн зарлагын гүйлгээ, нийт 2369 харилцагчийн дансанд 4304 удаа 2 874 355.0 сая төгрөгийн мөнгөн хөрөнгийн гүйлгээ хийгдсэн байна. Үүнд:

- “ҮЦТТТХТ” ХХК банкаар нийт 1102 удаа 1 435 627.9 сая төгрөгийн орлогын гүйлгээ хийгдсэн. Үүнээс их дүнтэй 635 удаа 1 435 510.3 сая төгрөг, харин бага дүнтэй 467 удаа 117.5 сая төгрөгийн орлогын гүйлгээ;
- “ҮЦТТТХТ” ХХК банкаар 2605 удаа 1 436 628.5 сая төгрөгийн зарлагын гүйлгээ хийгдсэн. Үүнээс их дүнтэй 665 удаа 1 436 360.3 сая төгрөг, харин бага дүнтэй 1940 удаа 268.2 сая төгрөгийн зарлагын гүйлгээ;
- Төрийн банкаар 597 удаа 2 098.6 сая төгрөгийн орлого зарлагын гүйлгээ хийгдсэнээс орлогын гүйлгээ 564 удаа 1 785.8 сая төгрөг харин 33 удаа 312,8 сая төгрөгийн зарлагын гүйлгээ тус тус хийгдсэн байна.

2015 оны 2 дугаар улирлын байдлаар “ҮЦТТТХТ” ХХК нь 3 удаа 1 132.5 сая төгрөгийн зузаатгалын гүйлгээ хийсэн байх бөгөөд Төрийн банкны тусгай гэрээт данснаас “ҮЦТТТХТ” ХХК-ийн 3603005 дансанд, “ҮЦТТТХТ”-ийн 3603005 данснаас Төрийн банкны 341300035807 дансанд хийгдсэн гүйлгээ байна.

Мөнгөн хөрөнгийн орлогын гүйлгээ

Хүснэгт-8

Хугацаа	Тоо	Үнийн дүн /сая төгрөг/
2011 оны эхний хагас жил	4 345	107 652.1
2012 оны эхний хагас жил	5 165	120 685.7
2013 оны эхний хагас жил	920	607 984.0
2014 оны эхний хагас жил	1 059	713 596.3
2015 оны эхний хагас жил	1 666	1 437 413.7

График-7

Хүснэгт-9

Хугацаа	Тоо	Үнийн дүн /сая төгрөг/
2011 оны эхний хагас жил	6 447	100 342.90
2012 оны эхний хагас жил	7 205	102 235.60
2013 оны эхний хагас жил	2667	625 512.80
2014 оны эхний хагас жил	1 833	720 656.70
2015 оны эхний хагас жил	2 638	1 436 941.30

Мөнгөн хөрөнгийн зарлагын гүйлгээ

2015 оны эхний хагас жилд нийт орлого зарлагын гүйлгээний дүн 2014 оны мөн үеэс 2 дахин их, 2013 оны мөн үеэс 2.3 дахин их, 2012 оны мөн үеэс 12.8 дахин, 2011 оны мөн үеэс даруй 13.8 дахин их үзүүлэлттэй байна.

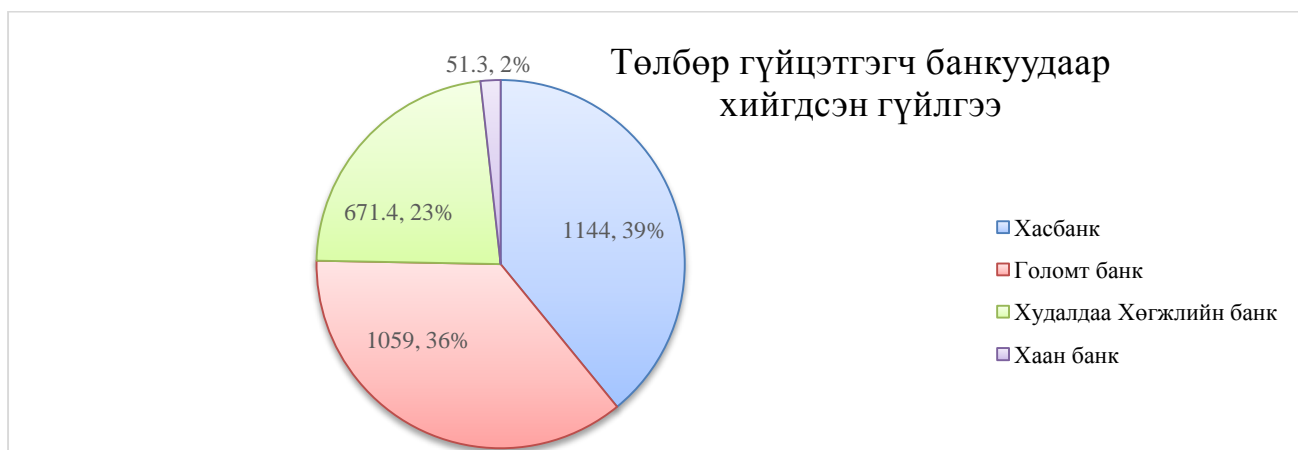
График-8

Төлбөр гүйцэтгэгч банкуудаар хийгдсэн гүйлгээний дүн, банк тус бүрээр:

2015 оны эхний хагас жилд төлбөр гүйцэтгэх 4 банкаар нийт 2 925.7 сая төгрөгийн арилжааны төлбөр тооцоог хийж гүйцэтгэсэн байна. Үүнд: Хасбанк 1 144.0 сая, Голомт банк 1 059.0 сая, Худалдаа Хөгжлийн банк 671.4 сая, Хаан банк 51.3 сая төгрөгийн гүйлгээг тус тус хийсэн байна.

График-9

Нийт хувьцааны гүйлгээний дүнд түүнд дотоод, гадаад иргэдийн эзлэх хувь:

2015 оны эхний хагас жилд арилжааны үнийн дүнд гадаад аж ахуйн нэгжийн эзлэх хувь 2014 оны мөн үетэй харьцуулахад 8.0 хувиас 0.72 хувь болж буурсан бөгөөд дотоодын аж ахуйн нэгжийн арилжааны үнийн дүнд эзлэх хэмжээ 38.0 хувиас 92.2 хувь болж өссөн. Гэхдээ гадаад иргэний арилжааны үнийн дүнд эзлэх хувь өмнөх оны мөн үеэс 9.0 хувиас 0.77 хувь болж буурсан бол дотоодын иргэн 45.0 хувиас 6.2 хувь болж буурсан байна.

График-10

Арилжааны шимтгэлийн тухай:

2015 оны эхний хагас жилд 290.6 тэрбум төгрөгийн арилжаа хийгдэж нийт 509.9 сая төгрөгийн шимтгэл тооцогдсон байна.

Хүснэгт-10

Хугацаа	МХБ	ҮЦТТТХТ	СЗХ	БДК	Нийт
2011 оны эхний хагас жил	330.1	201.4	198.2	1252.6	1982.3
2012 оны эхний хагас жил	395.8	263	206.5	1199.9	2065.3
2013 оны эхний хагас жил	89.1	59.3	20.2	-	168.6
2014 оны эхний хагас жил	84	55.4	25.4	-	164.8
2015 оны эхний хагас жил	384.5	40.4	23.3	61.7	509.9

График-11

Тайлант хугацаанд тооцогдсон нийт 509.9 сая төгрөгийн шимтгэлийг 2013 оны мөн үетэй харьцуулахад 3.02 дахин буюу 341.3 сая төгрөгөөр, 2014 оны мөн үетэй харьцуулахад 3.09 дахин буюу 345.1 сая төгрөгөөр тус тус нэмэгдсэн байна.

Арилжааны хэмжээ өмнөх онуудаас эрс нэмэгдэхэд голчлон ЗГҮЦ-ны шимтгэлийн өсөлт нөлөөлжээ. Мөн иргэдийн үнэт цаасны зах зээлийн талаарх мэдлэг, мэдээлэл хомсоос гадна хувьцаа худалдан авахаасаа илүүтэйгээр банкны хадгаламж, засгийн газрын үнэт цаасанд хөрөнгөө байршуулах сонирхол өндөр, хувьцаат компаниудын засаглалд итгэх итгэл сул байгаа нь давхар нөлөөлж байна.

Үнэт цаасны хадгаламж

Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжид 2015 оны эхний хагас жилийн байдлаар 319 хувьцаат компанийн 1.4 их наяд төгрөгийн зах зээлийн үнэлгээ бүхий 20 045 372 960 ширхэг үнэт цаас хадгалагдаж байгаагаас төрийн өмчтэй 36 хувьцаат компанийн 14 690 873 659 ширхэг хувьцаа, орон нутгийн өмчтэй 9 хувьцаат компанийн 29 045 916 ширхэг хувьцаа байна.

Төвлөрсөн хадгаламжид нийт 20 төрлийн 15 927 261 ширхэг компанийн бонд, 103 төрлийн 4 925 402 ширхэг Засгийн газрын бонд тус тус бүртгэлтэй байна. Үүнээс: 16 төрлийн 15 694 297 ширхэг компанийн бонд, 55 төрлийн 2 104 540 ширхэг Засгийн газрын бонд нь биржийн бус зах зээл буюу хаалттай хэлбэрээр бүртгэгдсэн байна.

Мөн “ҮЦТТТХТ” нь “Хөдөө аж ахуйн давхар даатгал” хаалттай ХК-ийн 150 000 000 ширхэг хувьцааг Хорооны 2014 оны 5 дугаар сарын 07-ны өдрийн 160 дугаар тогтоолоор баталсан “Хаалттай ХК-ийн хувьцааг бүртгэх, хадгалах, өмчлөх эрх шилжүүлэх үйл ажиллагааны журам”-ын дагуу төвлөрсөн хадгаламжид бүртгэсэн байна.

Төрийн мэдлийн нийт 36 хувьцаат компанийн 16.2 тэрбум ширхэг хувьцаанаас “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-д бүртгэлтэй 35 хувьцаат компанийн 2 254 152 239 ширхэг хувьцаа, биржийн бус зах зээлд бүртгэлтэй 1 хувьцаат компанийн /“Эрдэнэс Тавантолгой” ХК/ 14 027 951 337 ширхэг хувьцаа байна.

Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжид бүртгэлтэй нийт 319 хувьцаат компанийн 20 045 372 960 ширхэг үнэт цаасыг төрийн өмчийн оролцоотой, орон нутгийн оролцоотой болон төрийн мэдлийн бусаар нь авч үзвэл дараах байдалтай байна. Үүнд:

- Төрийн өмчийн оролцоотой хувьцаа 14 690 873 659 ширхэг буюу нийт хувьцааны 73.29%-ийг, үүнээс нээлттэй 35 хувьцаат компанийн 2 524 152 239 ширхэг, хаалттай 1 хувьцаат компанийн 12 436 721 420 ширхэг хувьцаа;
- Орон нутгийн оролцоотой хувьцаа 29 045 916 ширхэг буюу нийт хувьцааны 0.14%-ийг;
- Төрийн мэдлийн бус хувьцаа 3 325 453 385 ширхэг буюу нийт хувьцааны 26.57%-ийг тус тус эзэлж байна.

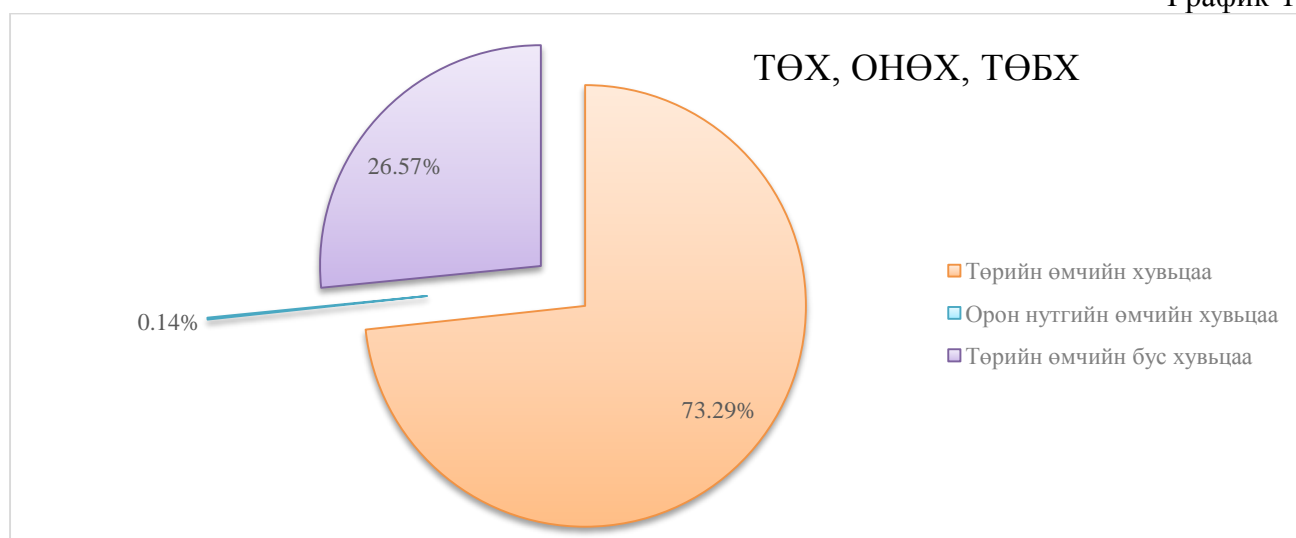
Хүснэгт-11

Үзүүлэлт	2011 он	2012 он	2013 он	2014 он	2015.II он
Бүртгэлтэй үнэт цаас					
Төрийн мэдлийн бус хувьцаа	2 555 045.0	2 665 629.0	2 595 868.0	2 913 776.0	2 492 175.0
Төрийн мэдлийн хувьцаа	356 933.0	1 979 932.0	1 951 589.0	2 254 152.0	2 524 152.0
Орон нутгийн оролцоотой	29 128.0	29 046.0	29 046.0	29 046.0	29 046.0
Нийт хувьцаа	2 941 106.0	4 674 607.0	4 576 503.0	5 196 974.0	5 045 373.0
Засгийн газрын бонд	4 238.0	4 335.0	2 348.0	2 510.0	2 821.0
Компанийн бонд	3 233.0	693.6	233.0	233.0	233.0
Нийт бондын тоо	7 471.0	5 028.6	2 581.0	2 743.0	3 054.0
Биржийн бус зах зээлд бүртгэлтэй үнэт цаас					

Компанийн бонд	21.6	20.6	3 300.0	8 402.0	15 694.0
Засгийн газрын бонд	1 000.0	1 293.0	2 531.0	2 512.0	2 105.0
Нийт бондын тоо	1 021.6	1 313.6	5 831.0	10 914.0	17 799.0
Эрдэнэс Тавантолгой /Иргэн/		1 463 519.0	1 463 519.0	967 134.0	2 558 176.0
Эрдэнэс Тавантолгой /ААН/		16 692.0	5 046.0	4 915.0	5 103.0
Эрдэнэс Тавантолгой /Төр/	15 000 000.0	13 519 789.0	13 531 436.0	14 027 951.0	12 436 721.0
Нийт	15 000 000.0	15 000 000.0	15 000 000.0	15 000 000.0	15 000 000.0
ХАА-н давхар даатгал /хаалттай/ ХК	-	-	-	-	150 000 000.0
Нийт					150 000 000.0

Хадгалагдаж буй нийт үнэт цаасны тоо ширхэгийг дээрх 3 төрөлд хувьчлан график байгуулвал:

График-12

Хөрөнгө оруулагчдын бүтэц:

Тайлант хугацаанд үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжид шинээр 11 540 данс нэгдсэнээс Монгол улсын иргэн 11 482, гадаад улсын иргэн 34, Монгол улсын аж ахуй нэгж 23, гадаадын аж ахуйн нэгжийн 1 данс шинээр нээгдсэн байна. Төвлөрсөн хадгаламжид өссөн дүнгээр нийт 797 403 данс, холболтын 134 679 холболтын данс нээгдсэнээс Монгол иргэдийн 792 977, гадаад иргэдийн 1 769, Монголын аж ахуйн нэгжийн 2 456, гадаадын аж ахуйн нэгжийн 174 данс тус тус бүртгэлтэй байна.

Дээрх тоог хувилж үзвэл нийт нээгдсэн дансны 99 хувийг дотоодын иргэн, аж ахуйн нэгжийн данс эзэлж байгаа бол үлдсэн 1 хувийг л гадаадын иргэн, аж ахуйн нэгжийн данс эзэлж байна.

Хөрөнгө оруулагчдын хувьд хувьцаат компанийн 5 хувиас дээш хувийг эзэмшигч нийт 1 048 хувьцаа эзэмшигчийн эзэмшилд 19.3 тэрбум ширхэг хувьцаа төвлөрсөн байна. Энэ нь нийт бүртгэлтэй хувьцааны 96.7 хувийг эзэлж байна.

Хүснэгт-12

д/д	Хөрөнгө оруулагчдын бүтэц	Хувьцааны арилжааны үнийн дүн	Арилжаанд эзлэх хувь
1.	Гадаадын аж ахуйн нэгж	41.04 сая төгрөг	0.72%
2.	Гадаадын иргэн	43.89 сая төгрөг	0.77%
3.	Дотоодын аж ахуйн нэгж	5 255.4 сая төгрөг	92.2%
4.	Дотоодын иргэн	353.4 сая төгрөг	6.2%

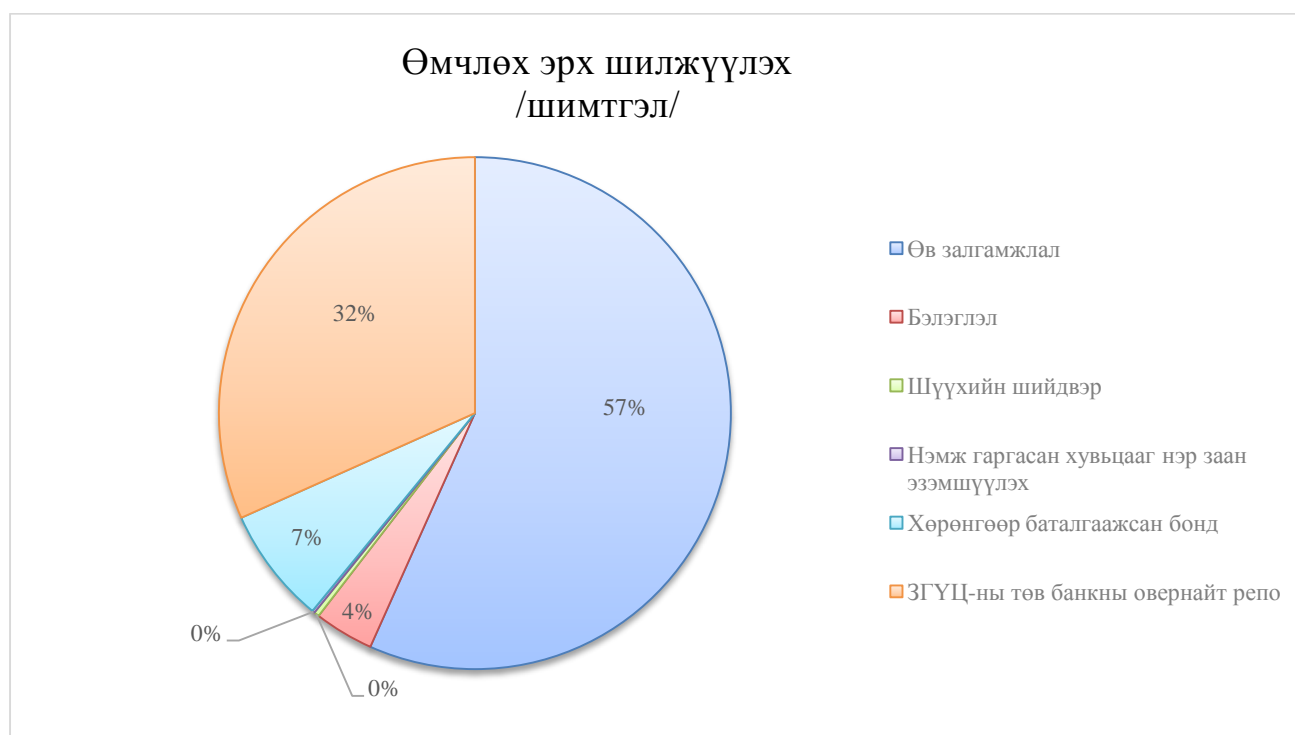
Өмчлөх эрх шилжүүлэх:

“ҮЦТТТХТ” ХХК нь 2015 оны 02 дугаар улиралд үнэт цаасаар гэрчлэгдсэн өмчлөх эрхийг шилжүүлэх гүйлгээг дараах байдлаар хийж гүйцэтгэсэн байна. Үүнд:

Хүснэгт-13

№	Өмчлөх эрх шилжүүлэх	Гүйлгээний тоо	Үнэт цаасны тоо ширхэг	Шимтгэлийн дүн
1	Өв залгамжлал	347	190 081	3 633 974.54
2	Бэлэглэл	23	73 814	578 386.53
3	Шүүхийн шийдвэр	2	10 579	128 706.89
4	Нэмж гаргасан хувьцааг нэр заан эзэмшүүлэх	1	1 530 200	153 020.00
5	Хөрөнгөөр баталгаажсан бонд	45	11 536 721	57 683 605.00
6	ЗГҮЦ-ны төв банкны овернайт репо	194	1 612 410	115 834 226.09

График-13

Өмчлөх эрхээр үүргийн гүйцэтгэл хангуулах:

2015 оны 02 дугаар улирлын байдлаар 16 харилцагчийн 7 төрлийн хувьцаат компанийн 29 901 848 ширхэг үнэт цаас 74.0 тэрбум төгрөгийн зээлийн барьцаанд, 17 харилцагчийн 10 хувьцаат компанийн 22 588 373 ширхэг үнэт цаас 124.3 сая ам.долларын зээлийн барьцаанд тусгаарлаж 52 862 034.40 төгрөгийн шимтгэл тооцсоноос “ҮЦТТТХТ” ХХК-ийн орлогод 42 289 627.52 төгрөгийг тооцсон байна.

Тайлант хугацаанд 15 харилцагчийн 11 хувьцаат компанийн 62.4 тэрбум төгрөгийн зээлийн барьцааны 1 404 585 ширхэг үнэт цаас чөлөөлөгдсөн бол 12 харилцагчийн 57.7 сая ам.долларын зээлийн барьцаанаас 21 437 137 ширхэг үнэт цаас тус тус чөлөөлөгдсөн байна.

2015 оны 02 дугаар улиралд хугацаанаас өмнө 2 хувьцаат компанийн зээл чөлөөлөгдөж 4 402 238.63 төгрөгийг буцаан шилжүүлж, 2 зээлдэгчийн хугацаа хэтэрсний шимтгэлд 2 532 776.97 төгрөгийг нэмж тооцсон байна.

Өнөөдрийн байдлаар 24 хувьцаат компанийн болон 1 Засгийн газрын бондын 53.1 сая ширхэг үнэт цаас 111.3 тэрбум төгрөгийн зээлийн барьцаанд, 14 хувьцаат компанийн болон 4 Засгийн газрын бондын 136.7 сая ширхэг үнэт цаас 192.3 сая ам.долларын зээлийн барьцаанд тус тус тусгаарлагдаж байна.

Шигтгээ-2:

- *Олон улсын зах зээл дээрх түүхий эдийн үнэ хани унасантай холбоотойгоор уул уурхайн компаниудын үйл ажиллагаа, эдийн засгийн огцом өсөлт саарсан нь эргээд хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй уул уурхайн компаниудын хувьцааны үнийг бууруулсан;*
- *Гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчдын өмчлөх эрхийг баталгаажуулах кастодианы үйлчилгээ зах зээлд нэвтэрсэн боловч үйл ажиллагаа жигдрээгүй, тэдгээрийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн бүтээгдэхүүн үйлчилгээний нэр төрөл дутмаг;*
- *Гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчдыг арилжаанд оролцоход дэмжлэг үзүүлэх татварын таатай орчин бүрдээгүй;*
- *Зах зээлийн дэд бүтцийн байгууллагуудын уялдаа холбоо сул, мэргэжлийн оролцогч байгууллагуудын гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчдыг зах зээлд татах чадавхи сул.*

2.2. Үнэт цаас гаргагчдын бүтэц:

Хороо, “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК болон “ҮЦТТХТ” ХХК-д бүртгэлтэй үнэт цаас гаргагчдын бүтцийг үзвэл дараах байдалтай байна. Үүнд:

Үнэт цаас гаргагч компанийн хэлбэр	Санхүүгийн зохицуулах хороонд бүртгэлтэй	Хүснэгт -14	
		“Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-нд бүртгэлтэй	“ҮЦТТХТ” ХХК-д бүртгэлтэй
100% Төрийн өмчийн	32	19	19
Төрийн өмчийн оролцоотой	11	4	11
Орон нутгийн оролцоотой	15	9	15
Хувийн өмчийн	245	205	276
Нийт	303	237	321

2015 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдрийн байдлаар Хороонд 303 компани бүртгэлтэйгээс 100 хувь төрийн өмчийн 32, төрийн өмчийн оролцоотой 11, орон нутгийн оролцоотой 15, хувийн өмчит 245 /үүнээс 90 хувьцаат компанийн арилжааг зогсоосон/ компани, “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-ийн бүртгэлд нийт 237 хувьцаат компани бүртгэлтэйгээс 100 хувь төрийн өмчийн 19, төрийн өмчийн оролцоотой 4, орон нутгийн оролцоотой 9, хувийн өмчит 205 компани бүртгэлтэй байгаа бол “ҮЦТТХТ” ХХК-ийн бүртгэлд нийт 321 хувьцаат компани бүртгэлтэй байгаагаас 100 хувь төрийн өмчийн 19, төрийн өмчийн оролцоотой 11, орон нутгийн оролцоотой 15, хувийн өмчит 276 компани бүртгэлтэй байна.

Үнэт цаас гаргагчдын хуулийн хэрэгжилтийн талаар:

Хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй хувийн өмчит компаниудын дийлэнх хувь нь өмч хувьчлалын үр дүнд үүсэн бий болсноос үүдэн компанийн хувьцааны хяналтын багц цөөн тооны нэгдмэл

сонирхолтой этгээдүүдийн гарт төвлөрч, зах зээлийн нийлүүлэлтийн талд дутагдалтай байдал үүсгээд байна.

Хувьцаат компанийн хяналтын багц цөөн тооны этгээдүүдийн гарт төвлөрсөн нь компанийн засаглалыг сул байлгах, дотоод мэдээлэл эзэмшигч этгээд үнэт цаасны үнэ ханшид нөлөөлөх, гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчдын хөрөнгө оруулах сонирхлыг бууруулж, зах зээлийн хөрвөх чадварыг бууруулах үндсэн шалтгаан болж байна. 2015 оны хагас жилийн байдлаар Хороонд бүртгэлтэй 303 хувьцаат компанийн 193 компани нь 75 ба түүнээс дээш хувийн төвлөрөлтэй байна.

Монгол Улсын Компанийн тухай хууль, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль, Хорооны 2012 оны 34 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Хувьцаат компанийн хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын зар хүргэх журам” болон Хорооны 2013 оны 505 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Үнэт цаас гаргагчаас мэдээллийг нийтэд тогтмол хүргэх тухай журам”-аар хувьцаат компаниудад хүлээлгэсэн үүргийн хэрэгжилтийн байдал нийт 303 ХК-ийн хувьд 2015 оны эхний хагас жилийн байдлаар дараахи байдалтай байна.

Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын мэдэгдлээ ирүүлсэн компанийн тоо	Санхүүгийн тайлан ирүүлсэн компанийн тоо	Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаа хуралдуулсан компанийн тоо	Ногдол ашиг хуваарилсан компанийн тоо
НИЙТ 303 ХК			
145 ХК	177 ХК	133 ХК	23 ХК
47.85%	58.41%	43.89%	7.59%

Харин Хороонд бүртгэлтэй нийт 303 хувьцаат компаниас үнэт цаасны арилжаа нь зогссон 90 хувьцаат компани, 100 хувь төрийн өмчийн 32, төрийн өмчийн оролцоотой 11 болон орон нутгийн оролцоотой 15 хувьцаат компанийг хасаад үлдсэн буюу “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-иар хувьцаа нь идэвхитэй арилжаалагддаг, хэвийн үйл ажиллагаатай 155 хувьцаат компанийн хувьд 2015 оны эхний хагас жилийн байдлаар хуулийн хэрэгжилт дараах байдалтай байна.

Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын мэдэгдлээ ирүүлсэн компанийн тоо	Санхүүгийн тайлан ирүүлсэн компанийн тоо	Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаа хуралдуулсан компанийн тоо	Ногдол ашиг хуваарилсан компанийн тоо
Нийт 155 ХК	Нийт 213 ХК	Нийт 155 ХК	Нийт 213 ХК
145 ХК /93.54%/	177 ХК /83.09%/	133 ХК /85.80%/	23 ХК /10.79%/

Жич: Санхүүгийн тайлан ирүүлсэн тоо болон ногдол ашиг хуваарилсан компанийн тоонд зөвхөн арилжаа нь зогссон 90 хувьцаат компанийг хасаад нийт 213 компаниас хувийг тооцсон болно.

2014 онд хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаа зарлан хуралдуулахаар мэдэгдэл ирүүлсэн дээрх 145 хувьцаат компаниас 133 хувьцаат компани нь хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаа хуралдуулсан байх бөгөөд тус Хорооны Хяналт шалгалтын газраас дээрх хувьцаат компаниудын хурлын материалыг холбогдох хууль, журмын дагуу тухай бүр хянаж, хурлын хариуг хүргүүлсэн байна.

Үнэт цаас гаргагчдын санхүүгийн байдал:

Компанийн тухай хуулийн 95.2-д “Хувьцаат компанийн хувьд Санхүүгийн зохицуулах хороо болон үнэт цаасны арилжаа эрхлэх байгууллагаас тогтоосон нэмэлт, мэдээллийг санхүүгийн тайлангийн хамт дээрх газруудад тогтоосон хугацаанд нь хүргүүлэн нийтэд мэдээлэх үүрэгтэй гэж, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 20.1.6-д “хагас жилийн болон Хороонд бүртгэлтэй аудитын байгууллагаар баталгаажуулсан жилийн эцсийн санхүүгийн тайлан тэнцлийг Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлд заасан хугацаанд Хороо болон хөрөнгийн биржид хүргүүлэх” гэж тус тус заасны дагуу 177 хувьцаат компани 2015 оны 2 дугаар улирлын санхүүгийн тайлангаа тус Хороонд ирүүлсэн.

Нийт хөрөнгийн бүтэц:

Санхүүгийн нэгтгэлд хамрагдсан 177 хувьцаат компанийн нийт хөрөнгө нь 4 132.93 тэрбум төгрөг байх бөгөөд тайлант улирлын байдлаар мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө нийт хөрөнгийн 2.53 хувийг, авлага 9.29 хувийг, татвар, бусад санхүүгийн хөрөнгө 0,56 хувийг, бараа материал 11,08 хувийг, урьдчилж төлсөн зардал 11.19 хувийг, бусад эргэлтийн хөрөнгө 0.10, бусад хөрөнгө 0.26 хувийг тус тус эзэлснээр нийт хөрөнгийн 35.04 хувийг эргэлтийн хөрөнгө эзэлсэн байна.

Харин эсрэгээрээ эргэлтийн бус хөрөнгө нь нийт хөрөнгийн 64.96 хувийг эзэлж байх бөгөөд бүтэц нь дараах байдалтай байна. Нийт хөрөнгийн 54.5 хувийг үндсэн хөрөнгө, 0.66 хувийг биет бус хөрөнгө, 4.54 хувийг урт хугацаат хөрөнгө оруулалт, хайгуул ба үнэлгээний хөрөнгө 0,26 хувийг, 0.26 хувийг хойшлогдсон татварын хөрөнгө, бусад эргэлтийн бус хөрөнгө 5.15 хувийг тус тус эзэлж байна.

Өр төлбөр ба эзэмшигчдийн өмчийн бүтэц:

Тайлант улирлын байдлаар эргэлтийн бус хөрөнгө нь нийт хөрөнгийн 16.38 хувийг эзэлж байх бөгөөд бүтцээр нь харвал нийт хөрөнгийн 7.52 хувийг дансны өглөг, 0.21 хувийг цалингийн өглөг, 1.05 хувийг татварын өр, 0,0 хувийг НДШ-ийн өглөг, 3.75 хувийг банкны богино хугацаат зээл, 0.31 хувийг хүүний өглөг, 0.73 хувийг ногдол ашгийн өглөг, 1.03 хувийг урьдчилж орсон орлого, бусад өр төлбөр 1.47 хувийг тус тус эзэлж байна.

Мөн урт хугацаат өр төлбөрийн дүн нь нийт хөрөнгийн 26.62 хувийг эзэлж байх бөгөөд нийт хөрөнгийн 19.34 хувийг урт хугацаат зээл эзэлж байгаа бол бусад урт хугацаат өр төлбөр нийт хөрөнгийн 7.28 хувийг эзэлж байна.

Харин эздийн өмчийн дүнгийн хувьд нийт хөрөнгийн 57.01 хувийг эзэлж байх бөгөөд задлавал дараах байдалтай байна. Нийт хөрөнгийн 17.28 хувийг төрийн хувьцаат капитал, 4.79 хувийг хувийн хувьцаат капитал, 0.01 хувийг халаасны хувьцаа, 1.38 хувийг нэмж төлөгдсөн капитал, 17.67 хувийг хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл, эздийн өмчийн бусад хэсэг 15.61 хувийг, хуримтлагдсан ашиг 0.28 хувийг тус тус эзэлж байна.

2014 оны мөн үетэй харьцуулахад:

2014 оны эхний хагас жилээр 196 хувьцаат компани хагас жилийн санхүүгийн тайлангаа ирүүлж байсан бол 2015 оны эхний хагас жилээр 177 хувьцаат компани санхүүгийн тайлангаа тус Хороонд холбогдох хууль, журмын дагуу ирүүлсэн байна.

2015 оны хагас жилийн тайлангийн эргэлтийн хөрөнгийн дүнг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 126 374 118.70 мян.төг буюу 8.73 хувиар, эргэлтийн бус хөрөнгийн дүн нь 668 717 968.60 мян.төг буюу 24.91 хувиар өссөн байна.

Мөн нийт хөрөнгийн дүн нь 795 092 087.30 мян.төг буюу 19.24 хувиар, өр төлбөрийн нийт дүн нь 76 726 482.20 мян.төг буюу 4.32 хувиар, эздийн өмчийн дүн нь 719 144 252.90 мян.төг буюу 30,52 хувиар тус тус өссөн.

Харин борлуулалтын орлого (цэвэр) нь 152 984 404 мян.төг буюу 16.31 хувиар, борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөг нь 124 780 824.20 мян.төг буюу 15,53 хувиар, ерөнхий ба удирдлагын зардал нь 9 684 053.90 мян.төг буюу 11.77 хувиар өссөн бол тайлант үеийн цэвэр ашиг 3 492 594.10 мянган төгрөгийн ашигтай гарсан байх бөгөөд өмнөх оны мөн үе /-33 319 932.40 мян.төг/- тэй харьцуулахад 36 812 526.5 мян.төгрөгөөр өссөн үзүүлэлттэй байна.

Компанийн тухай хуулийн 31.3-т заасан компанийн өөрийн хөрөнгийн хэмжээ нь хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээнээс багассан хувьцаат компаниудын тоо 49 байх бөгөөд уг хувьцаат компаниудын өөрийн хөрөнгийн хэмжээ нь хувь нийлүүлсэн хөрөнгөнөөс нийлбэр дүнгээр 131 828 928.20 мянган төгрөгөөр багассан үзүүлэлттэй байна.

Үнэт цаасны бүртгэлд өөрчлөлт оруулсан компанийн тоо, бүртгэл:

Тайлант хугацаанд "Блюскай секьюритиз" ҮЦК ХК, "УБ БҮК" ХК, "БИНСЭ" ХК, "Улаанбаатар дулааны сүлжээ" ТӨХК, "Хай Би Ойл" ХК, "ДБЭХСүлжээ" ТӨХК-иуд буюу нийт 6 хувьцаат компани нэмж хувьцаа гаргасан бол "Бишрэлт индастриэл" ХК, "Дорнод хүнс" ХК, "Монголын гэгээ" ХК, "Азиа пасифик пропертис" ХК, "Монгол мах экспо" ХК-иуд буюу нийт 5 хувьцаат компани нь нийтэд гаргасан хувьцаагаа үнэт цаасны бүртгэлээс хасуулсан байна.

Мөн тайлант хугацаанд "Баянбогд" ХК нь "Стандарт проперти групп" ХХК-тай нэгдэж, компанийн нэрийг "Стандарт проперти групп" ХК болгон үнэт цаасны бүртгэлд өөрчлөлт оруулсан байна.

"Дорнод импекс" ХК нь компанийн хувьцааныхаа арилжааг сэргээсэн бол "Шарын гол" ХК нь компанийн тодорхой хэмжээний хувьцааг бүртгэлээс хасуулсан байна.

Үнэт цаасны бүртгэлд өөрчлөлт оруулсан компаниудын талаарх мэдээллийг хүснэгтлэн харуулбал:

Хүснэгт - 15

№	Компанийн нэрс	Огноо	Тогтоолын дугаар	Тайлбар
1	"БИНСЭ" ХК	2015.01.28	70	1 сая хувьцааг нэмж бүртгэсэн
2	"Стандарт проперти групп" ХК /Баянбогд/	2015.04.01	162	Баянбогд ХК-ийг "Стандарт проперти групп" ХХК-тай нэгтгэн нэрийг "Стандарт проперти групп" ХК болгон өөрчлөн үнэт цаасны бүртгэлд өөрчлөлт оруулсан
3	"Блюскай секьюритиз" ҮЦК ХК	2015.05.20	243	1805054 ширхэг хувьцааг нэмж бүртгэсэн
4	"Дорнод хүнс" ХК	2015.05.20	256	Үнэт цаасны бүртгэлээс хассан
5	"Дорнод импекс" ХК	2015.06.24	285	Арилжааг нь сэргээсэн
6	"Улаанбаатар дулааны сүлжээ" ТӨХК	2015.06.24	286	221280101 ширхэг хувьцааг нэмж бүртгэсэн
7	"Монголын гэгээ" ХК	2015.06.24	287	Үнэт цаасны бүртгэлээс хассан
8	"УБ БҮК" ХК		288	1775475 ширхэг хувьцааг нэмж бүртгэсэн
9	"Хай Би Ойл" ХК	2015.07.02	302	42884686 ширхэг хувьцааг нэмж бүртгэсэн

СЗХ | Үнэт цаасны зах зээлийн тойм /2015 оны 2 дугаар улирал/

10	"Шарын гол" ХК	2015.07.03	308	2015 оны 308 дугаар тогтоолоор ҮЦБ-д өөрчлөлт оруулж 61 147 ширхэгийг хассан
11	"Монгол мах экспо" ХК	2015.07.03	309	Үнэт цаасны бүртгэлээс хассан
12	"Бишрэлт индастриэл" ХК	2015.07.03	310	Үнэт цаасны бүртгэлээс хассан
13	"ДБЭХСүлжээ" ТӨХК	2015.07.03	311	62,679,220 ширхэг хувьцааг нэмж бүртгэсэн
14	"Азиа пасифик пропертис" ХК	2015.07.10	329	Үнэт цаасны бүртгэлээс хассан

Ногдол ашиг тараалтын байдал:

Тайлант хугацаанд нэр бүхий 23 хувьцаат компани нийт 199 854 730 ширхэг хувьцаанд ногдох нийт 7 313 698 806.5 төгрөгийн ногдол ашгийг тараахаар шийдвэрлэсэн байна. Үүнд:

Хүснэгт-16

Д/д	Компанийн нэрс	Нэгж хувьцаанд тараах ногдол ашгийн мөнгөн дүн	Нийт хувьцааны тоо ширхэг	Ногдол ашгийн нийт дүн	Бүртгэх өдөр	Тараах хэлбэр
1	Тахь Ко	82	1 189 983.0	97 578 606.0	2015.03.16	ҮЦТТХТ
2	Говь	140	7 801 125.0	1 092 157 500.0	2015.02.27	ХК, ҮЦТТХТ
3	Монинжбар	5	15 869 233.0	79 346 165.0	2015.03.03	ХК
4	Гермес центр	4.07	78 543 001.0	319 670 014.1	2015.02.28	ХК, ҮЦТТХТ
5	Бинсэ	10	1 268 320.0	12 683 200.0	2015.02.26	-
6	УБ БҮК	66	1 128 275.0	74 466 150.0	Ээлжит хурлын бүртгэлийн өдрөөр	ХК
7	Ариг гал	42.51	3 479 320.0	147 905 893.2	-	-
8	Эрдэнэт суврага	5	156 054.0	780 270.0	2015.03.02	ҮЦТТХТ
9	Баянтээг	100	252 608.0	25 260 800.0	2015.03.14	ҮЦТТХТ
10	Махимпекс	100	3 800 721.0	380 072 100.0	2015.03.26	ХК
11	Талх чихэр	120	1 023 703.0	122 844 360.0	2015.03.31	ХК
12	Газар сүлжмэл	13196.8	65 362.0	862 569 241.6	2015.02.20	ХК
13	Монголын цахилгаан холбоо	6.0637	25 870 276.0	156 869 592.6	2015.04.02	ҮЦТТХТ
14	Ган хэрлэн	300	99 899.0	29 969 700.0	-	-
15	Таван толгой	59	52 665 200.0	3 107 246 800.0	2015.03.09	ҮЦТТХТ, ХК
16	Тавилга	408	122 754.0	50 083 632.0	2015.04.02	ҮЦТТХТ, ХК
17	Адуунчулуун	85	3 151 304.0	267 860 840.0	2015.03.27	ҮЦТТХТ, ХК
18	Ган хийц	100	242 464.0		2015.03.05	ҮЦТТХТ, ХК
19	Хөвсгөл алтан дуулга	221.89	113 286.0		2015.03.23	-
20	Ачит алкабы	30	74 127.0	2 223 810.0	2015.03.10	-
21	Техник импорт	300	1 446 755.0	434 026 500.0	2015.03.16	ХК
22	Материал импекс	80	1 368 206.0		2015.02.24	ҮЦТТХТ
23	Тавилга	408	122 754.0	50 083 632.0	-	-
НИЙТ			199 854 730.0	7 313 698 806.5		

Ногдол хувь тараалтын байдал:

Тайлант хугацаанд “Бишрэлт индастриэл” ХК, “Дорнод хүнс” ХК, “Монголын гэгээ” ХК, “Азиа пасифик пропертис” ХК-иуд буюу нийт 4 хувьцаат компани нь Хороонд холбогдох хууль, журмын дагуу хүсэлт гаргаж нийтэд гаргасан хувьцаагаа үнэт цаасны бүртгэлээс хасуулсан.

Харин 2015 оны 2 дугаар улирлын байдлаар “ҮЦТТТХТ” ХХК нь 1 хувьцаат компанитай ногдол хувийн гэрээ байгуулж, үйлчилгээний хөлс 667 000 төгрөг тооцож, нийт 1 274 харилцагчийн дансанд 123.9 сая төгрөгийн ногдол хувийн мөнгийг байршуулсан байна.

2014 оны 12 дугаар сарын 08-ны өдөр гэрээ байгуулж, үйлчилгээний хөлсөө төлсөн боловч гэрээнд заасан хугацаанд хувьцаа эзэмшигчдэд олгох ногдол хувийн дутуу мөнгийг шилжүүлж дууссан тул “Хялганат” ХК-ийн 428 хувьцаа эзэмшигчийн 1 304 ширхэг хувьцаанд ногдох 30 407 428.32 төгрөгийг хувьцаа эзэмшигчдийн дансанд байршуулсан байна.

Тайлант хугацаанд “ҮЦТТТХТ” ХХК-тай ногдол хувь тараах гэрээ байгуулан ногдол хувь тараасан хувьцаат компаниудын талаарх мэдээллийг хүснэгтлэн харуулбал:

Хүснэгт-17

№	Компанийн нэрс	Бүртгэх өдөр	Нэгж үнэ	ХЭ-ийн тоо	Хувьцааны тоо	Дансанд байршуулсан мөнгө	Дансанд байршуулсан огноо
1	“ХЯЛГАНАТ” ХК	2014/10/08	23319	428	1 304	30 407 428	2015/02/03
2	“ДОРНОД ХҮНС” ХК	2015/05/20	760	1 274	163 019	123 894 440	2015/05/28
НИЙТ				1 702	164 323	154 301 868	

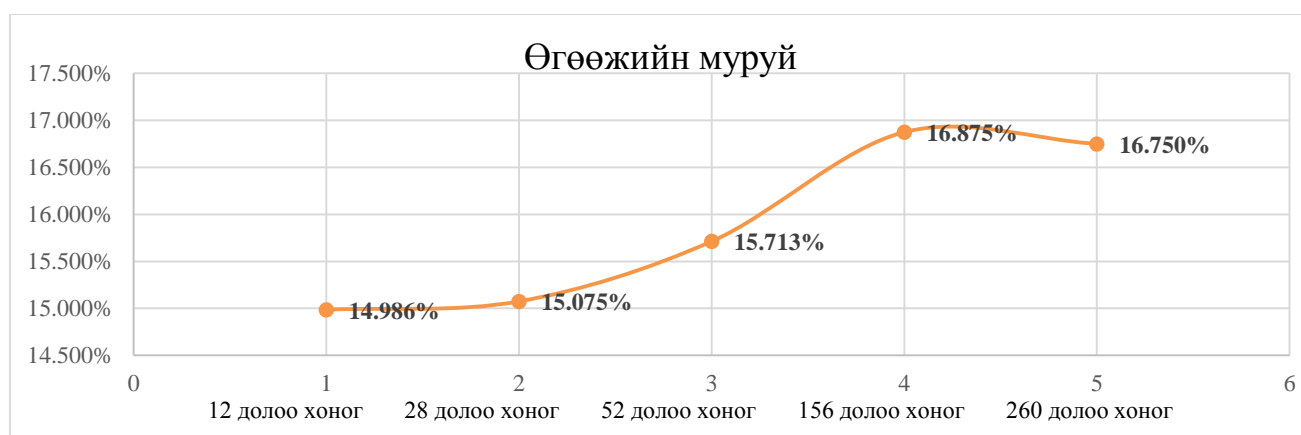
Их хэмжээний хэлцэл, сонирхлын зөрчилтэй хэлцлийн судалгаа

Тайлант хугацаанд “Говь” ХК 20 тэрбум төгрөгийн, “Материал импекс” ХК 10 тэрбум төгрөгийн, “Атар өргөө” ХК 5.37 сая ам.долларын, “Хархорин” ХК 4.04 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг тус тус татахын тулд компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөлөөр их хэмжээний хэлцлийг санал нэгтгэйгээр шийдвэрлүүлж тус Хорооноос холбогдох тодорхойлолтыг авсан байна.

Засгийн газрын үнэт цаасны судалгаа:

2015 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 2015 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдрийн хооронд нийт 2 933 904 ширхэг үнэт цаасыг 283.4 тэрбум төгрөгийн үнийн дүнтэй 12, 28, 52, 156, 260 долоо хоногийн хугацаатай ЗГҮЦ хөрөнгийн биржээр тус тус арилжаалагдсан байна. Энэхүү ЗГҮЦ-ны өгөөжийн муруй дараах байдалтай байна. Үүнд:

График-14

ЗГҮЦ-ыг хугацааны хувьд ангилахад нийт үнийн дүнд эзлэх хувь дараах байдалтай байна. Үүнд:

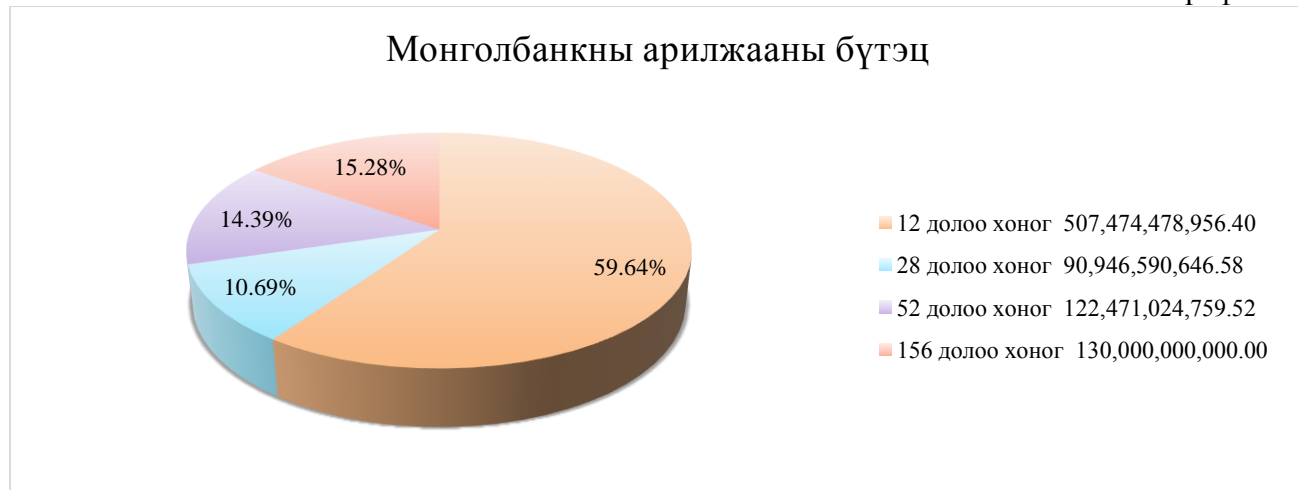
График-15

Статистик мэдээллээс үзэхэд 12 долоо хоногтой ЗГҮЦ-ны арилжаа хамгийн их буюу 89.05 хувь /252.3 тэрбум төгрөг/-ийг эзэлж байна. 2015 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 2015 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдөр хүртэлх хугацаанд 12, 28, 52, 156, 260 долоо хоногийн хугацаатай, нийт 283.4 тэрбум төгрөгийн ЗГҮЦ арилжаалсан байна.

Монголбанкаар арилжаалсан ЗГҮЦ-ыг хугацааны хувьд ангилахад үнийн дүнд эзлэх хувь дараах байдалтай байна. Үүнд:

График-16

Статистик мэдээллээс үзэхэд 12 долоо хоногтой ЗГҮЦ-ны арилжаа хамгийн их буюу 59.64 хувь /507.5 тэрбум төгрөг/-ийг эзэлж байна. Монголбанкаар 2015 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 2015 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдөр хүртэлх хугацаанд 12, 28, 52, 156 долоо хоногийн хугацаатай, нийт 850.89 тэрбум төгрөгийн ЗГҮЦ арилжаалсан байна.

ЗГҮЦ-ны нийт арилжаалагдсан дүн 2015 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 2015 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдрийн байдлаар 1,134.28 тэрбум төгрөг байх бөгөөд Монголбанк болон хөрөнгийн биржээр арилжагдсан ЗГҮЦ-ыг ангилан доорхи графикт харуулав. Үүнд:

Огноо	Монголбанк		"Монголын хөрөнгийн бирж" ХК	
	Тоо ширхэг	Үнийн дүн /сая ₮/	Тоо ширхэг	Үнийн дүн /сая ₮/
2015 оны 1 дүгээр улирал	364 000	345 635.12	1 255 949	108 077.30
2015 оны 2 дугаар улирал	531 500	505 256.96	1 677 955	175 088.75

Жич: Монголбанкны ЗГҮЦ-ны нэрлэсэн үнэ 1 сая төгрөг, "Монголын хөрөнгийн бирж" ХК-ийн ЗГҮЦ-ны нэрлэсэн үнэ 100 мян.төгрөг болно.

График-17

Нийт арилжаалагдсан ЗГҮЦ-ны эзлэх хувиар ангилахад Монголбанкар арилжсан ЗГҮЦ-ны эзлэх хувь 75.02, "Монголын хөрөнгийн бирж" ХК-иар арилжсан ЗГҮЦ-ны эзлэх хувь 24.98 байна.

Шигтгээ-3:

- Төвлөрсөн төлөвлөгөөт эдийн засгийн тогтолцооноос зах зээлийн эдийн засгийн тогтолцоонд шилжих шатанд төрөөс иргэдэд үнэ төлбөргүйгээр хөрөнгө оруулалтын эрхийн бичгийг тарааж, уг эрхийн бичгээр хувьчлагдсан аж ахуйн нэгжүүдийн хувьцааг эзэмшүүлснээр үнэт цаасны зах зээл дэх хөрөнгө оруулагчийн тогтолцоо бий болсон.
- Гэвч үнэт цаасны зах зээлийн талаарх иргэдийн мэдлэг, мэдээлэл дутмаг, мэргэжлийн зуучлагч байгууллагыг ёс зүйгүй үйлдэл, хувьцаат компанийн бүртгэлийн шаардлага хангалтгүй, үнэлгээ хэт доогуур байснаас шалтгаалан цөөн тооны этгээдүүдийн гарт дийлэнх хувьцаат компаниудын хяналтын багц төвлөрч, компанийн засаглал, ил тод байдал, тайлагналын зарчим алдагдагдахад голлох нөлөөг үзүүлсэн.
- Тус Хорооны зүгээс Компанийн засаглалын үндэсний зөвлөлтэй хамтран бүртгэлтэй хувьцаат компаниудын засаглалыг сайжруулах, төвлөрлийг сааруулах, 75 хувиас дээш төвлөрөлтэй хувьцаат компаниудыг биржийн бүртгэлээс хасах, төрийн өмчийн компаниудыг биржээр дамжуулан хувьчлах чиглэлд анхаарал хандуулан ажиллаж байна.

2.3. Зохицуулалттай этгээд:

2015 оны хагас жилийн байдлаар Хорооноос олгосон тусгай зөвшөөрөл бүхий үйл ажиллагаа явуулж буй арилжаа эрхлэх 2, төлбөр, тооцоо, хадгаламжийн 1, брокер, дилерийн 63 компани, мөнгөн хөрөнгийн төлбөр гүйцэтгэх 5 арилжааны банк, хөрөнгө оруулалтын менежментийн 2 компани, давхардсан тоогоор андеррайтерийн тусгай зөвшөөрөлтэй 24, хөрөнгө оруулалтын зөвлөхийн үйлчилгээ үзүүлэх 15, кастодиан үйлчилгээ үзүүлэх арилжааны 3 банк байна.

Тайлант хугацаанд Хорооноос тусгай зөвшөөрөл олгосон үнэт цаасны компани 63, арилжаа эрхлэх 2, үнэт цаасны төлбөр тооцоо, төвлөрсөн хадгаламжийн 1, кастодиан банк 3, хөрөнгө оруулалтын менежментийн 3, нийт 72 зохицуулалттай этгээд үйл ажиллагаа явуулж байна.

Хорооноос олгосон тусгай зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаа явуулж буй зохицуулалттай этгээдүүдийг хүснэгтээр үзүүлбэл:

Хүснэгт-19

Д/д	Тусгай зөвшөөрлийн төрлөөр	Зуучлагч байгууллагын тоо
1	Арилжаа эрхлэх	2
2	Төлбөр тооцоо, хадгаламжийн	1
3	Харилцагчийн нэрийн өмнөөс зуучлалын үйлчилгээ үзүүлэх	11
4	Хөрөнгө оруулалтын менежментийн	3
5	Брокер, дилерийн	63
6	Кастодианы үйлчилгээ үзүүлэх	3
7	Давхардсан тоогоор андеррайтерийн	24
8	Давхардсан тоогоор хөрөнгө оруулалтын зөвлөхийн	15
	НИЙТ	72

Хорооны 2015 оны 07 дугаар сарын 03-ны өдрийн 312 дугаар тогтоолоор “Дилерийн арилжааны төв” ХХК-д үнэт цаасны арилжаа эрхлэх, үнэт цаасны тооцооны үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгосон. Монгол улсын хувьд 2 дахь бирж байгуулагдсан энэхүү үйл явдал нь зах зээлийн өрсөлдөөнийг бий болгож, үйлчилгээний зардлыг бууруулах, ингэснээр зах зээлд оролцогчдод эерэгээр нөлөөлөх давуу талтай байна.

Тайлант хугацаанд “Юнайтед секьюритиз ҮЦК” ХХК-ийн брокер, дилер, андеррайтерийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг Хорооны 2015 оны 73 дугаар тогтоолоор түдгэлзүүлж, “Голомт секьюритиз ҮЦК” ХХК-д андеррайтерийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг 2015 оны 156 дугаар тогтоолоор нэмж олгосон.

Тайлант хугацаанд “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-д нийт 62 ҮЦК бүртгэлтэй байгаагаас тайлант хугацаанд 43 компани үнэт цаасны арилжаанд оролцож гүйлгээ хийсэн байна. Үүнээс Засгийн газрын бондын арилжаанд “Тэнгэр капитал” ХХК, “Ти Ди Би Капитал” ХХК, “Ард капитал групп” ХХК, “Голомт секьюритис” ХХК, “Би Ди Сек” ХХК, “Дэу секьюритис Монгол” ХХК-иуд хамгийн их гүйлгээг хийжээ. Хувьцааны арилжаанд “Би Ди Сек” ХК, “Монгол секьюритис” ХХК, “Стандарт инвестмент” ХХК-иуд тус тус хамгийн их үнийн дүн бүхий арилжааг гүйцэтгэсэн байна.

Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 54.1-д “Зохицуулалттай этгээд нь тухайн санхүүгийн тайлангийн жил дуусах тухай бүр нягтлан бодох болон бусад бүртгэлдээ аудитийн шалгалт хийлгэж, санхүүгийн тайлангийн аудитаар баталгаажуулсан хувийг аудитийн дүгнэлтийн хамт Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуульд заасан хугацаанд Хороонд ирүүлнэ” гэж заасны дагуу давхардсан тоогоор Хороонд бүртгэлтэй нийт 63 брокер дилер, 24 андеррайтерийн компаниас 47 компани санхүүгийн тайлангаа ирүүлсэн байна.

Жич: “Голомт банк” ХХК нь зөвхөн андеррайтерийн тусгай зөвшөөрөлтэй, санхүүгийн тайлангийн хувьд хэт өндөр дүнтэй учир салбарын нэгтгэл дэх үзүүлэлтүүдийг хий нэмэгдүүлэхээр байсан тул тайлангийн нэгтгэлд оруулаагүй болно.

Нийт активын бүтэц:

2015 оны 2 дугаар улирлын байдлаар нэгтгэлд хамрагдсан 47 үнэт цаасны компаниудын нийт актив хөрөнгө 67.6 тэрбум төгрөг байх бөгөөд тайлант улирлын байдлаар мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө нийт активын 41.04 хувийг, авлага нийт активын 7.45 хувийг, бараа материал, урьдчилж төлсөн зардал нийт активын 0.93 хувийг, богино хугацаат хөрөнгө оруулалт 18.91 хувийг, бараа материал 0.93 хувийг, үндсэн хөрөнгө 11.06 хувийг бусад үндсэн хөрөнгө 1.34 хувийг, бусад эргэлтийн бус хөрөнгө 0.20 хувийг тус тус эзэлж байна.

Пассивын бүтэц:

Харин пассивын бүтцийн хувьд тайлант улирлаар мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө нийт активын 64.74 хувийг, авлага нийт активын 7.45 хувийг, бараа материал, урьдчилж төлсөн зардал нийт активын 37.36 хувийг, богино хугацаат хөрөнгө оруулалт 25.79 хувийг, бараа материал 0.93 хувийг, үндсэн хөрөнгө 11.06 хувийг бусад үндсэн хөрөнгө 1.34 хувийг, бусад эргэлтийн бус хөрөнгө 12.16 хувийг тус тус эзэлж байна.

Ашигт ажиллагаа:

2015 оны 02 дугаар улирлын байдлаар системийн нэгтгэлийн үзүүлэлт 385.7 сая төгрөгийн цэвэр ашигтай гарсан байх бөгөөд өмнөх оны мөн үе /-812.42 сая төгрөг/-тэй харьцуулахад 1 198.21 сая төгрөгөөр өссөн үзүүлэлттэй байна.

Тайлант хугацаанд нэр бүхий 19 үнэт цаасны компани үйл ажиллагаа явуулаагүй, арилжаанд оролцоогүй байна.

2014 оны мөн үетэй харьцуулахад:

2014 оны эхний хагас жилээр 45 үнэт цаасны компани хагас жилийн санхүүгийн тайлангаа ирүүлж байсан бол 2015 оны эхний хагас жилээр 47 үнэт цаасны компани санхүүгийн тайлангаа тус Хороонд холбогдох хууль, журмын дагуу ирүүлсэн байна.

2015 оны хагас жилийн нэгтгэлийн эргэлтийн хөрөнгийн дүнг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад -37 125 871 130.20 мян.төг буюу 44.11 хувиар, эргэлтийн бус хөрөнгийн дүн нь - 2 949 130.75 мян.төг буюу 12.49 хувиар тус тус буурсан байна.

Мөн нийт хөрөнгийн дүн нь 40 075 001.88 мян.төг буюу 37.19 хувиар, өр төлбөрийн нийт дүн нь 45 607 475.25 мян.төг буюу 73.24 хувиар тус тус буурсан үзүүлэлттэй байсан бол эздийн өмчийн дүн нь 5 409 893.55 мян.төг буюу 11.87 хувиар өссөн байна.

Харин үндсэн үйл ажиллагааны цэвэр борлуулалтын орлогын дүн нь 9 443 317.18 мян.төг буюу 70.69 хувиар, борлуулсан үнэт цаасны өртөг нь 8 878 763.95 мян.төг буюу 97,50 хувиар, нийт ашиг алдагдал 564 553.23 мян.төг буюу 13.28 хувиар буурсан, үйл ажиллагаа (борлуулалт, ерөнхий удирдлага)-ны зардал 1 375 395.29 мян.төг буюу 30.37 хувиар, биржийн гишүүн хураамж 21 949 200 мян.төг буюу 74.72 хувиар тус тус өссөн үзүүлэлттэй байна.

Харин Хорооны зохицуулалтын үйлчилгээний хөлс 20 113.71 мян.төг буюу 30.79 хувиар, шимтгэл 14 898.52 мян.төг буюу 15.11 хувиар, зохицуулалтын үйлчилгээний хураамж 8 205 .32 мян төгрөг буюу 55.86 хувиар, биржийн шимтгэл 1 258.55 мян.төг буюу 2.54 хувиар, “ҮЦТТХТ” ХХК-ийн шимтгэл 2 431.10 мян.төг буюу 7.09 хувиар, бусад зардал 183 437.36 мян.төг буюу 38.78 хувиар тус тус буурсан сайн үзүүлэлттэй байна.

Ашигт ажиллагааны хувьд үндсэн үйл ажиллагааны ашгийг өмнөх оны мөн үе /-276 558.82 мян.төг/-эс 810 842.06 мянган төгрөгөөр өссөн буюу 534 283.22 мян.төг болсон, татварын дараах ашиг /алдагдал/ өмнөх оны мөн үе /-669 412.53 мян.төг/-эс 1 005 152.10 мянган төгрөгөөр өссөн буюу 335 739.56 мян.төг болсон эерэг үзүүлэлттэй байна

Нийт арилжааны дүн болон арилжаанд эзлэх хувь /компани бүрээр/

2015 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдрийн байдлаар “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-ийн гишүүн болох нийт 62 үнэт цаасны компаниудаас 43 компанийн нийт арилжаа нь оны эхнээс өссөн дүнгээр 297 803 913 185 төгрөг байх бөгөөд нийт арилжааны дүн болон эзлэх хувь дараахи байдалтай байна. Үүнд:

Хүснэгт-20

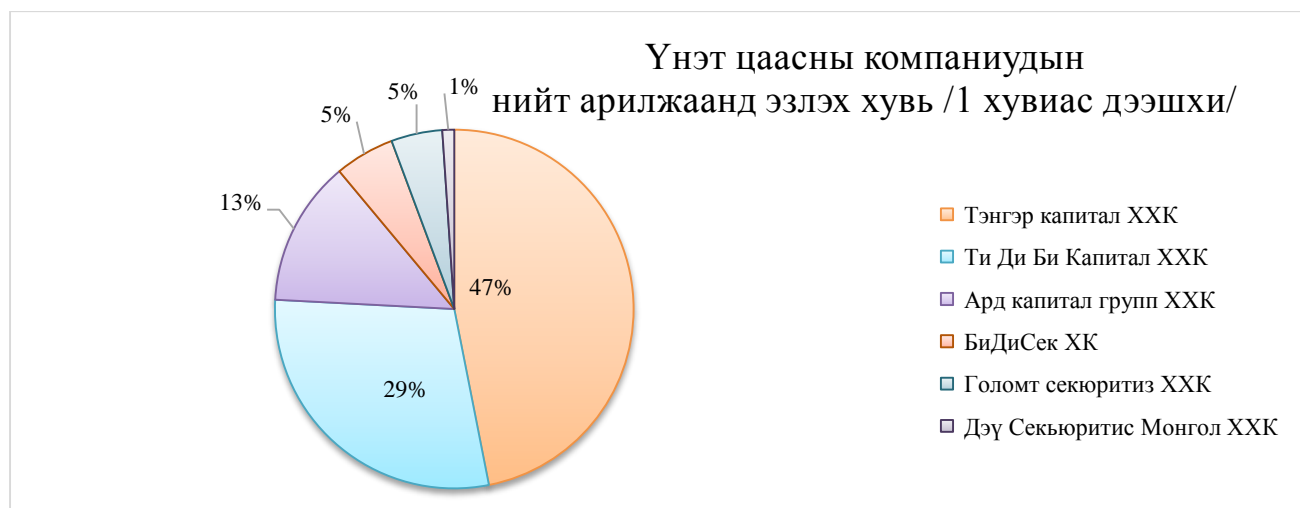
2015 оны 6 дугаар сарын 30-ны байдлаар

№	КОМПАНИЙН НЭРС	НИЙТ АРИЛЖАА ДҮН	ЭЗЛЭХ ХУВЬ
1	Тэнгэр капитал ХХК	136 365 952 638	45.79%
2	Ти Ди Би Капитал ХХК	84 093 343 209	28.24%
3	Ард капитал групп ХХК	38 114 577 032	12.80%
4	БиДиСек ХК	15 662 659 632	5.26%
5	Голомт секюритиз ХХК	13 402 514 615	4.50%
6	Дэу Секьюритис Монгол ХХК	3 104 463 031	1.04%
7	Стандарт инвестмент ХХК	1 070 878 978	0.36%
8	Алтан хоромсог ХХК	813 039 856	0.27%
9	Гацуурт трейд ХХК	554 546 508	0.19%
10	Монгол секюритиес ХК	546 319 575	0.18%
11	Блүмсбюри секюритиес ХХК	507 688 333	0.17%
12	Эм Ай Би Жи ХХК	494 927 712	0.17%
13	Зэргэд ХХК	383 754 943	0.13%
14	Тулгат чандмань баян ХХК	284 085 641	0.10%
15	Монсек ХХК	245 783 658	0.08%
16	Гендекс ХХК	221 104 268	0.07%
17	Бумбат-Алтай ХХК	212 021 496	0.07%
18	Сикап ХХК	195 905 546	0.07%
19	Дархан брокер ХХК	164 515 518	0.06%
20	Санар ХХК	159 570 635	0.05%
21	Гаүли ХХК	122 217 434	0.04%
22	Булган брокер ХХК	118 287 937	0.04%
23	Дэлгэрхангай секюритиз ХХК	112 199 013	0.04%
24	Таван богд ХХК	98 510 431	0.03%
25	Гүүдсек ХХК	95 363 391	0.03%
26	Азиа Пасифик секьюритис ХХК	84 903 324	0.03%
27	Нэйшнл секюритис ХХК	72 401 546	0.02%
28	Евразиа капитал холдинг ХК	59 844 509	0.02%
29	Мэргэн санаа ХХК	59 776 708	0.02%
30	Аргай бэст ХХК	54 137 417	0.02%
31	Ард секьюритиз ХХК	51 883 288	0.02%
32	АСЕ энд Т Капитал ХХК	48 403 964	0.02%
33	Өндөрхаан инвест ХХК	46 158 078	0.02%
34	Масдак ХХК	41 392 799	0.01%

35	Эм Даблью Ти Эс ХХК	35 063 842	0.01%
36	Блюскай секьюритиз ХК	26 562 080	0.01%
37	Эс Жи Капитал ХХК	26 194 880	0.01%
38	Зэт жи би ХХК	22 681 766	0.01%
39	Эм Ай Си Си ХХК	20 059 146	0.01%
40	Гранддевелопмент ХХК	5 240 255	0.00%
41	Эф Си Икс ХХК	4 137 900	0.00%
42	Глобал ассет ХХК	818 400	0.00%
43	Блэкстоун интернэйшнл ХХК	22 254	0.00%
44	Батс ХХК	-	0.00%
45	Капитал маркет корпораци ХХК	-	0.00%
46	Говийн ноён нуруу ХХК	-	0.00%
47	Финанс линк групп ХХК	-	0.00%
48	Ди Си Эф ХХК	-	0.00%
49	Новел инвестмент ХХК	-	0.00%
50	Лайфтайм инвестмент ХХК	-	0.00%
51	Юнайтэд секьюритис ХХК	-	0.00%
52	Бага хээр ХХК	-	0.00%
53	АБЖЯ ХХК	-	0.00%
54	Би Би Эс Эс ХХК	-	0.00%
55	Догсон ХХК	-	0.00%
56	Фронттиер ХХК	-	0.00%
57	Ай трейд ХХК	-	0.00%
58	Хүннү Эмпайр ХХК	-	0.00%
59	Превалент ХХК	-	0.00%
60	Тавантолгой хишиг ХХК	-	0.00%
61	Түшиг траст ХХК	-	0.00%
62	Зюс капитал ХХК	-	0.00%
Нийт		297 803 913 185	100.00%

Дээрх хүснэгтээс үзэхэд 2015 оны эхний хагас жилийн байдлаар арилжаанд нэр бүхий 19 үнэт цаасны компани огт оролцоогүй байх бөгөөд нэр бүхий 6 үнэт цаасны компани нийт арилжааны 1 хувиас дээшхийг гүйцэтгэсэн байна.

График-18

Хамгийн их ЗГҮЦ-ны арилжаа хийсэн

Хүснэгт-17

Д/д	БДК-ийн символ	БДК-ийн нэр	Нийт үнийн дүн
1	TNGR	ТЭНГЭР КАПИТАЛ	141,077,900,000
2	TDB	ТИ ДИ БИ КАПИТАЛ	87,386,300,000
3	ARD	АРД КАПИТАЛ ГРУПП	38,668,400,000
4	GLMT	ГОЛОМТ СЕКЮРИТИЗ	13,225,600,000
5	BDSC	БИДИСЕК	7,395,500,000
6	BZIN	ДЭҮ СЕКЬЮРИТИС МОНГОЛ	3,092,100,000
7	ALTN	АЛТАН ХОРОМСОГ	738,300,000
8	GATR	ГАЦУУРТ ТРЕЙД	535,700,000
9	MIBG	ЭМ АЙ БИ ЖИ	472,600,000
10	STIN	СТАНДАРТ ИНВЕСТМЕНТ	258,000,000

Хамгийн их хувьцааны арилжаа хийсэн

Хүснэгт-21

Д/д	БДК-ийн символ	БДК-ийн нэр	Нийт үнийн дүн
1	BDSC	БИДИСЕК	6,598,056,156
2	STIN	СТАНДАРТ ИНВЕСТМЕНТ	799,209,225
3	MONG	МОНГОЛ СЕКЮРИТИЕС	546,319,575
4	ARD	АРД КАПИТАЛ ГРУПП	419,258,055
5	ZRGD	ЗЭРГЭД	310,285,677
6	TCHB	ТУЛГАТ ЧАНДМАНЬ БАЯН	284,085,641
7	GNDX	ГЕНДЕКС	221,104,268
8	BUMB	БУМБАТ- АЛТАЙ	210,921,496
9	BLMB	БЛҮМСБЮРИ СЕКЮРИТИЕС	165,706,733
10	DRBR	ДАРХАН БРОКЕР	164,515,518

Хөдөө аж ахуйн биржийн арилжаа, төлбөр тооцооны үзүүлэлтүүд:

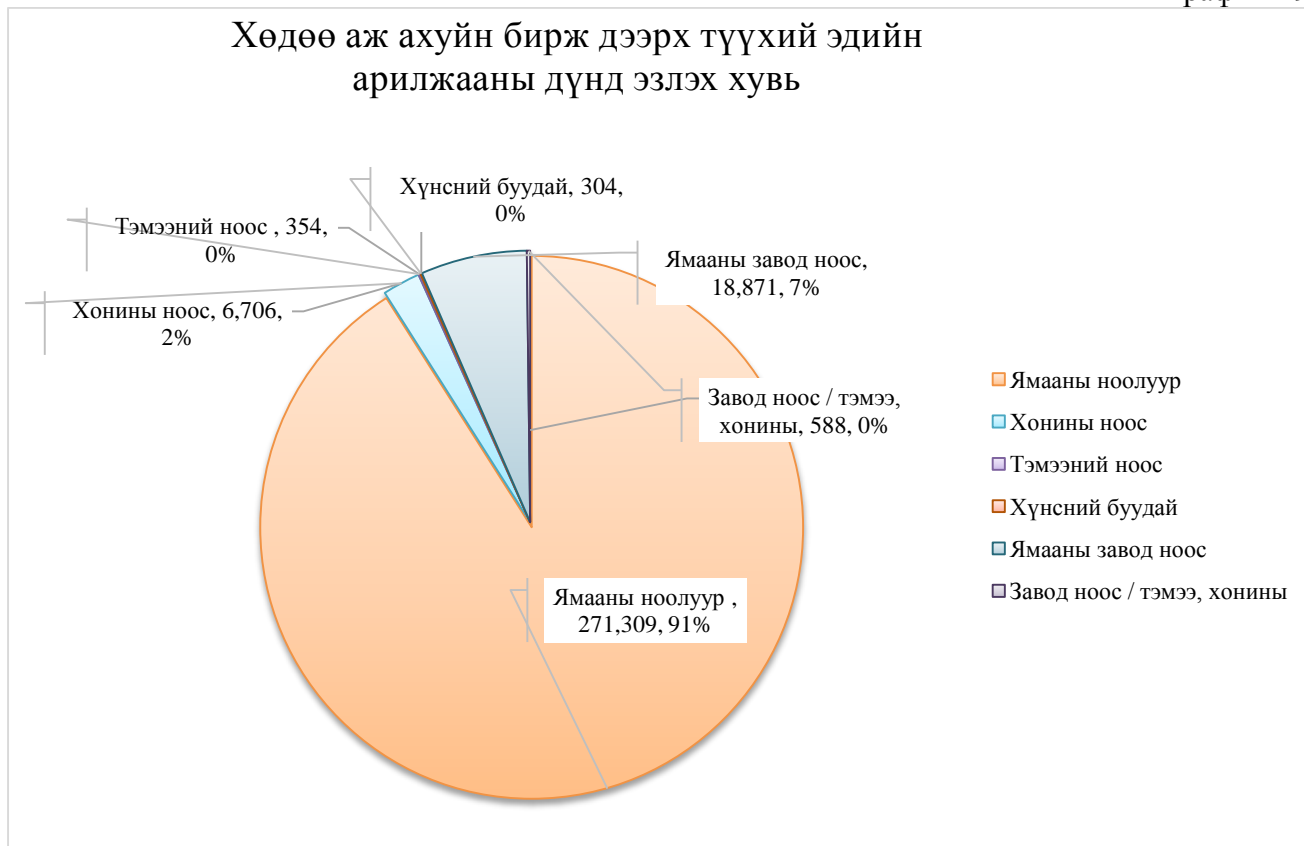
“Хөдөө аж ахуйн бирж” ТӨХХК нь 2015 оны 4 дүгээр сарын 05-ны өдөр анхны арилжаагаа эхлүүлснээс хойш 2015 оны эхний хагас жилийн байдлаар өссөн дүнгээр нийт 1.2 их наяд төгрөгийн арилжааг хийгээд байна. Тус бирж нь 2015 оны эхнээс 2 дугаар улирлын эцсийн байдлаар нийт 94 удаагийн арилжаа зохион байгуулж 4 755 тонн ноолуур, 53 тонн тэмээний ноос, 4 236 тонн хонины ноос, 914 тонн ямааны завод ноос, 469 тонн завод ноос /хонь тэмээний/, 554 тонн хүнсний буудай тус тус арилжиж нийт 298.1 тэрбум төгрөгийн гүйлгээ хийсэн байна.

Хүснэгт-22

Хөдөө аж ахуйн бирж дээрх 2015 оны эхний хагас жилийн түүхий эдийн арилжааны үнийн дүн (сая.төгрөг)

Төрөл	Хэмжээ (тн)	Үнийн дүн
Ноолуур	4,755	271,309
Тэмээний ноос	53	354
Хонины ноос	4,236	6,706
Ямааны завод ноос	914	18,871
Завод ноос / тэмээ, хонины	469	588
Хүнсний буудай	554	304
Дүн	10,981	291,132

График-19

Тус бирж нь 2015 оны эхний хагас жилийн байдлаар шууд арилжих /spot/ гэрээгээр бараа, түүхий эдийн арилжааг явуулсан байна.

Өмнөх оны биржийн арилжаанаас харахад манай орны цаг уурын байдал, бараа, түүхий эдийн бэлтгэлээс хамаарч хөдөө аж ахуйн биржийн тухайн оны дийлэнх арилжаа 4 дүгээр сараас 6 дугаар сарын сүүл хүртэл явагдсан байна. Биржийн 2015 оны эхний хагас жилийн арилжааны дүнгээс харахад 2014 оны нийт арилжааны 53.8 хувьтай тэнцэх арилжааг хийсэн байна.

Энэ нь өмнөх өвөл манай орны нийт нутгаар дулаан байсантай холбоотой голлох бараа ноолуурын ургалт муу, ширхэг богино байсан нь үнэлгээ бага байхад их хэмжээгээр нөлөөлсөн байна. Мөн малчид үнэ ханш өсөх хүлээлттэй байгаагаас ноолуураа борлуулах нь бага байгаа гэсэн дүгнэлт өгч болохоор байна.

Харин 2015 оны хавраас эхэлж биржээр Хүнсний буудай арилжаалж эхэлсэн ба энэ оны намрын ургац хураалтын үеэр хүнсний буудай арилжаа идэвхижиж тэр хэмжээгээр тус биржийн арилжаа нэмэгдэх эерэг хүлээлт байна. Цаашид биржээр арилжаалагдах бараа, түүхий эдийн төрлийг олшруулах шаардлагатай байна.

Тус бирж дээр 2015-2016 онуудад бараа, түүхий эдэд суурилсан нэг загварын гэрээ /фьючерс/-ний арилжааг эхлүүлэхээр биржийн зүгээс холбогдох бэлтгэл ажлуудыг хангасан ба арилжааны цахим систем /платформ/-ийг худалдан авах санхүүжилт түр саатсантай холбоотой уг ажил эхний хагас жилийн байдлаар хэрэгжиж эхлээгүй байна.

Кастодиан банкны тухай:

Тайлант хугацаанд “Хаан банк” ХХК нь кастодианы үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг тус Хорооноос 6 дугаар сард гардан авсан байна. 2015 хагас жилийн

байдлаар тус Хорооноос кастодианы тусгай зөвшөөрөл авсан нийт 3 банк үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Хүснэгтлэн харуулбал:

Хүснэгт-23

№	Компанийн нэрс	Тогтоол-ын огноо	Тогтоолын дугаар
1	ГОЛОМТ БАНК	2014.08.27	295

2	ХУДАЛДАА ХӨГЖЛИЙН БАНК	2014.10.21	388
3	ХААН БАНК	2015.06.24	284

Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай:

Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай хууль 2013 оны 10 дугаар сарын 03-ны өдөр батлагдсан бөгөөд 2015 оны хагас жилийн байдлаар ямар нэгэн хөрөнгө оруулалтын сан үйл ажиллагаагаа явуулж эхлээгүй байна.

Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай хууль батлагдсны дагуу тус Хорооноос хамтын болон хувийн хөрөнгө оруулалтын санг хэрхэн үүсгэн байгуулах, хэрхэн тусгай зөвшөөрөл олгох тухай журам, зохицуулалтыг батлан, эрх зүйн орчныг илүү боловсронгуй болгосон бөгөөд өнөөдрийн байдлаар нэр бүхий 3 компани хөрөнгө оруулалтын менежментийн үйл

ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг тус Хорооноос аваад байна.

Хөрөнгө оруулалтын менежментийн компанийн тухай:

Хүснэгт-24

№	Компанийн нэрс	Тогтоол-ын огноо	Тогтоол-ын дугаар
1	"ЭКСПОНЭЙНШЛ ФАНД МЕНЕЖМЕНТ" ХХК	2014.04.23	129
2	"БОДЬ ИНВЕСТ" ХХК	2014.05.21	173
3	"ВИРТУС АССЕТ МЕНЕЖМЕНТ" ХХК	2014.12.10	433

Үнэт цаасны зах зээлд оролцогчдод хууль зүйн зөвлөгөө өгөх, хөрөнгийн үнэлгээ хийх, аудитын үйлчилгээ үзүүлэх тусгай зөвшөөрөлтэй зохицуулалттай этгээдүүдийн талаарх мэдээлэл:

2015 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдрийн байдлаар Хорооноос олгосон тусгай зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаа явуулж буй үнэт цаасны зах зээлд оролцогчдод аудитын, үнэлгээний, хуулийн үйлчилгээ үзүүлэх нийт 67 компани байна. Үүнд:

Хүснэгт-25

№	Үйл ажиллагааны чиглэл	Байгууллагын тоо
1	Үнэт цаасны зах зээлд оролцогчид үйлчилгээ үзүүлэх аудитын компани	33
2	Үнэт цаасны зах зээлд оролцогчид үйлчилгээ үзүүлэх үнэлгээний компани	19
3	Үнэт цаасны зах зээлд оролцогчид үйлчилгээ үзүүлэх хуулийн компани	15
	НИЙТ	67

Өөрийгөө зохицуулах байгууллагатай холбоотой:

Монгол улсын хамгийн анхны өөрийгөө зохицуулах байгууллагаар Хорооны 2015 оны 06 дугаар сарын 10-ны өдрийн 273 дугаар тогтоолоор "МҮЦАЭХ" ТББ бүртгэгдсэн.

Өөрийгөө зохицуулах байгууллага нь зохицуулалттай хуулийн этгээд болон үнэт цаасны зах зээлд мэргэжлийн ажил, үйлчилгээ явуулах эрх авсан мэргэжилтнүүдээс бүрдсэн гишүүнчлэлтэй, тэдгээрийн эрх ашгийг хамгаалах, мэргэжлийн үйл ажиллагаа болон ёс зүйн нийтлэг журмыг тогтоох, гишүүдийнхээ чадавхыг дээшлүүлэх, үнэт цаасны зах зээлийг хөгжүүлэх зорилготой билээ.

Өөрийгөө зохицуулах байгууллага бий болсноор төр, хувийн хэвшлийн түншлэл сайжрах, зах зээлийн хяналт нэмэгдэх, мэргэжлийн оролцогчдын ёс зүй сайжрах давуу талуудтай байна. Мөн

“Монголын хөрөнгийн бирж” ХК нь Хорооны 2014 оны 252 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Өөрийгөө зохицуулах байгууллагын бүртгэх тухай журам”-ын дагуу бүртгүүлэх хүсэлт болон холбогдох материалыг тус Хороонд ирүүлээд байна.

Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаастай холбоотой:

Монгол Улсын Засгийн газар, Монголбанкны хооронд 2012 оны 10-р сарын 22-ны өдөр байгуулсан “Гол нэрийн бараа, бүтээгдэхүүний үнийг тогтворжуулах дунд хугацааны хөтөлбөрийг хамтран хэрэгжүүлэх санамж бичиг”-ийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Монголбанкны Ерөнхийлөгч, Барилга, хот байгуулалтын сайдын 2013 оны 01 дүгээр сарын 09-ний өдрийн А-2/06 тоот тушаалаар “Барилгын салбарыг дэмжих, улмаар орон сууцны үнийг тогтворжуулах” дэд хөтөлбөрийг баталсан.

Энэхүү дэд хөтөлбөрт ипотекийн хоёрдогч захыг хөгжүүлэх эхний үе шатанд санхүүгийн эх үүсвэрээр хангах, ипотекийн хоёрдогч захад үйл ажиллагаа явуулах үндсэн санхүүгийн байгууллагыг бодлого зохицуулалтаар дэмжих арга, хэрэгслээр 3 жилийн хугацаанд, 800.0 тэрбум төгрөгийн санхүүжилттэй хэрэгжүүлэх “Орон сууцны санхүүжилтийн урт хугацааны тогтвортой тогтолцоог бий болгох хөтөлбөр” багтсан.

Түүнчлэн, Монгол Улсын Засгийн газар, Монголбанкны хооронд 2013 оны 4 дүгээр сарын 13-ны өдөр байгуулсан “Ипотекийн санхүүжилтийн тогтвортой тогтолцоог бий болгох талаар хамтран ажиллах харилцан ойлголцлын санамж бичиг”-т “Монголбанкны эзэмшиж байгаа ипотекоор баталгаажсан үнэт цаастай тэнцэх хэмжээний урт хугацаат үнэт цаасыг Засгийн газар эдийн засгийн чадавхид тулгуурлан нийгмийн даатгалын санг дахин хөрөнгөжүүлэх зорилгоор хэсэгчлэн гаргана.

Засгийн газар Монголбанкны эзэмшиж байгаа ипотекоор баталгаажсан үнэт цаасыг дахин хөрөнгөжсөн Нийгмийн даатгалын сангийн активт хөрвүүлнэ. Мөн Монголбанк ипотекийн санхүүжилтийн тогтвортой тогтолцоог бий болгох эхлэлийн санхүүжилтийг шийдвэрлэнэ” гэж тусгасан.

Эдгээр санамж бичиг, хөтөлбөрүүдийн хүрээнд Монголбанкнаас “Орон сууцны ипотекийн санхүүжилтийн журам” баталж, мөн Монголбанк, арилжааны банкууд, “МИК ОССК”-ийн хооронд “Орон сууцны ипотекийн санхүүжилтийн ерөнхий гэрээ”-г байгуулсан байна.

Гэрээнд Монголбанк ипотекийн хоёрдогч захад суурилсан орон сууцны санхүүжилтийн тогтолцоог бүрдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор эхлэлийн санхүүжилтийг “Монголбанкнаас банкинд олгох орон сууцны ипотекийн санхүүжилтийн гэрээ”-г байгуулан олгох, банк нь орон сууцны ипотекийн зээлийг “МИК ОССК”-иас үүсгэн байгуулсан ТЗК-д худалдах, тухайн ТЗК-иас гаргасан ИЗББ-ыг худалдан авах хэлцлийг МИК болон банкны хооронд байгуулах гэрээний дагуу хийнэ гэх зэрэг ерөнхий зарчим, оролцогч талуудын эрх, үүрэг, хариуцлагын талаар тусгасан.

Дээрх хөтөлбөрүүд, санамж бичиг болон гэрээний хүрээнд орон сууцны зээлээр баталгаажсан баталгаат үнэт цаас гаргах ажлыг гүйцэтгэхэд эрх зүйн зохицуулалт, дүрэм журамд өөрчлөлт оруулах, шинээр журам тогтоох шаардлага үүссэн.

Монголбанк болон “МИК ОССК”-ийн зүгээс Хорооны 2011 оны 266 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас гаргах, бүртгэх, тусгай зөвшөөрөл олгох тухай журам”-д өөрчлөлт оруулах саналыг ирүүлсэн бөгөөд Хорооны зүгээс уг журамд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах төслийг бэлтгэж, Хорооны хуралдаанаар хэлэлцүүлэн, холбогдох өөрчлөлтийг оруулсан.

Эдгээр эрх зүйн орчин бүрдсэнээр “МИК ОССК” ХХК нь Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасны тухай хуульд заасны дагуу орон сууцны зээлээр баталгаажсан үнэт цаас гаргах зорилго бүхий өөрийн бүрэн эзэмшлийн тусгай зориулалтын компаниудыг үүсгэн байгуулж, Хорооноос

хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас гаргах үйл ажиллагааны болон хөрөнгө итгэмжлэн удирдах тусгай зөвшөөрөл авсан байна.

Тайлант хугацаанд тусгай зөвшөөрөл бүхий 5 тусгай зориулалтын компаниуд нь нийт 36,768 зээлдэгчийн зээлийн хөрөнгөөр баталгаажсан 1,616,170,600,000 төгрөгийн үнэ бүхий баталгаат үнэт цаас гаргасан. 2015 оны 6-р сарын 30-ны өдрийн байдлаар нийт 81,514,300,000 төгрөгийн үндсэн төлбөр төлөгдсөн байна.

Монголбанкны 2015 оны 3-р сарын ипотекийн зээлийн тайланд ипотекийн зээлийн үлдэгдэлд эзлэх хугацаа хэтэрсэн зээлийн хувь 2015 оны 6 дугаар сарын байдлаар 1.8 хувь, чанаргүй зээлийн эзлэх хувь 0.5 байна. /Монголбанк/

Хүснэгт-26

Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас			
Үнэт цаас гаргагч	Нийт гаргасан баталгаат үнэт цаас /тэрбум төгрөг/	"ҮЦТТХТ" ХХК-д бүртгэсэн үнэт цаас /тэрбум төгрөг/	Зээлдэгчдийн тоо /мянга/
“МИК актив нэг ТЗК” ХХК	328.1	322.9	7.9
“МИК актив хоёр ТЗК” ХХК	224.8	222.05	5.9
“МИК актив гурав ТЗК” ХХК	328.5	324.6	7.1
“МИК актив дөрөв ТЗК” ХХК	459.4	452.3	9.9
“МИК актив тав ТЗК” ХХК	301.2	294.3	5.9
Нийт	1642.00	1616.1	36.7

Хүснэгт-27

№	Компанийн нэрс	Хорооны тогтоолын дагуу	"ҮЦТТХТ" ХХК бүртгэсэн	2015.06.30-ны өдрийн байдлаарх үлдэгдэл	Төлөгдсөн үндсэн төлбөр		
1	“МИК актив нэг ТЗК” ХХК	Нийт гаргасан баталгаат үнэт цаасны дүн /төгрөгөөр/	328,146,500,000 төгрөг хүртэл	2013.12.16-ны өдрийн 512	322,901,700,000	276,022,400,000	46,879,300,000
		Зээлдэгчдийн тоо	7,917		7,853	7,099	
2	“МИК актив хоёр ТЗК” ХХК	Нийт гаргасан баталгаат үнэт цаасны дүн /төгрөгөөр/	224,836,200,000 төгрөг хүртэл	2014.06.25-ны өдрийн 243	222,051,700,000	207,013,200,000	15,038,500,000
		Зээлдэгчдийн тоо	5,937		5,898	5,574	
3	“МИК актив гурав ТЗК” ХХК	Нийт гаргасан баталгаат үнэт цаасны дүн /төгрөгөөр/	328,548,600,000 төгрөг хүртэл	2014.10.21-ний өдрийн 386	324,595,800,000	312,912,700,000	11,683,100,000
		Зээлдэгчдийн тоо	7,105		7,059	6,880	
4	“МИК актив дөрөв ТЗК” ХХК	Нийт гаргасан баталгаат үнэт цаасны дүн /төгрөгөөр/	459,372,600,000 төгрөг хүртэл	2015.01.14-ний өдрийн 18	452,278,100,000	444,364,700,000	7,913,400,000
		Зээлдэгчдийн тоо	10,034		9,961	9,823	
5	“МИК актив тав ТЗК” ХХК	Нийт гаргасан баталгаат үнэт цаасны дүн /төгрөгөөр/	301,213,000,000 төгрөг хүртэл	2015.03.14-ний өдрийн 18	294,343,300,000	294,343,300,000	-
		Зээлдэгчдийн тоо	6,052		5,997	5,983	

Шилтгээ-4:

- Үнэт цаасны зах зээлийн талаар хөгжингүй орнуудын туршилагаас харахад банк, түүний охин, хараат компаниудад брокер, андеррайтер, кастодиан, хөрөнгө оруулалтын сан, менежментийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд таатай эрх зүйн орчин бүрдүүлснээр зах зээлийн зуучлалын үйлчилгээг гүнзгийрүүлж, улмаар зээл, хадгаламжийн хүүгийн түвшинг бууруулжээ.
- Манай орны хувьд Банкны тухай хуулийн 6.2 дахь хэсэгт банк, түүний охин, хараат компани Санхүүгийн зохицуулах хорооны зөвшөөрөлтэйгээр нэр бүхий 7 үйлчилгээг үнэт цаасны болон даатгалын зах зээлд эрхлэхээр зохицуулагдсан байдаг.
- Өнөөгийн манай улсын санхүүгийн зах зээлийн 90-ээс дээш хувийг банкны салбар эзэлж байгаа нөхцөлд үнэт цаас, даатгалын салбар дах банкны оролцоог нэмэгдүүлэх замаар санхүүгийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дээшлүүлэх, зах зээлийн хөгжлийн үзүүлэлтүүдийг өсгөх боломжтой.

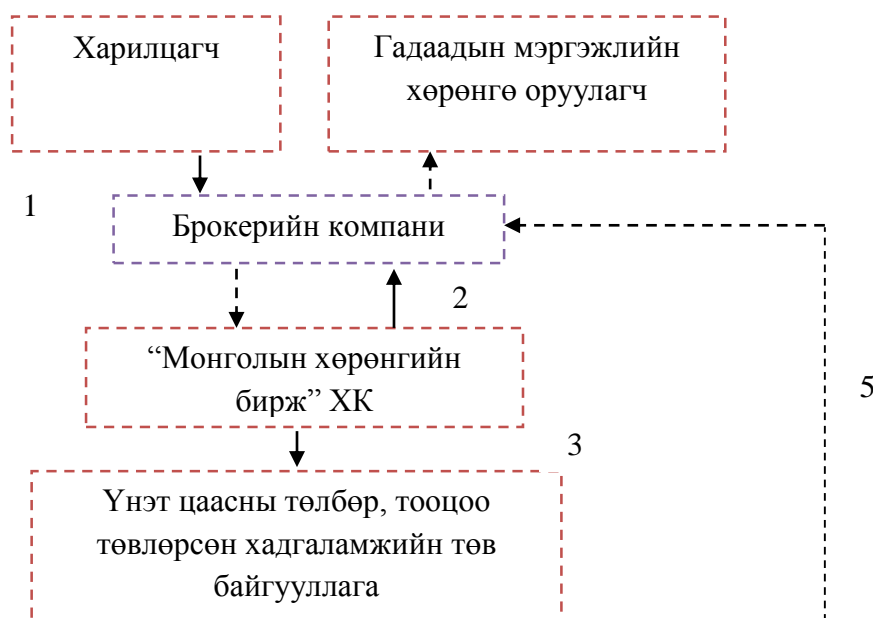
2.4. Үнэт цаасны зах зээлийн дэд бүтэц, зохицуулалт:

Үнэт цаасны зах зээлийн дэд бүтцийн үр ашигтай, найдвартай, хурдан шуурхай байдал нь хөрөнгө оруулагчдын зах зээлд итгэх итгэлд, хөгжилд голлогч нөлөөллийг үзүүлдэг. Өөрөөр хэлбэл, хөрөнгийн бирж дээр хийгдсэн хэлцлийн дүнд үнэт цаасны өмчлөх эрх, мөнгөн хөрөнгө хурдан шуурхай шилжүүлэх асуудал зах зээлийн дэд бүтцийн уялдаа, технологийн хөгжлөөс ихээхэн хамаардаг.

1995 оноос үнэт цаасны хоёрдогч зах зээлийн арилжаа “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-д хийгдэж эхэлсэн бөгөөд 2012 оны 7 дугаар сарын 02-ны өдрийг хүртэлх хугацаанд “Бодь” ХХК-ийн охин компани “ЕСМ” ХХК-ийн боловсруулсан арилжаа, төлбөр, тооцоо, хадгаламжийн програм хангамжийг ашиглаж байсан.

2012 оны 7 дугаар сарын 02-ны өдрөөс “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК, “ҮЦТТТХТ” ХХК-д арилжаа, тооцоо, хадгаламжийн МІТ системийг албан ёсоор ашиглаж эхэлсэн. МІТ систем нь мэргэжлийн хөрөнгө оруулагчдын ажиллагааг дэмжисэн, их хэмжээний хэлцлийг нэг зэрэг, цаг хугацааны хоцролтгүй биелүүлэх, маржин ба зээлээр үнэт цаас худалдах, худалдан авах, кастодианы дэд програмыг агуулснаараа давуу талтай.

Зураг-1. Өнөөгийн үнэт цаасны зах зээлийн дэд бүтэц:

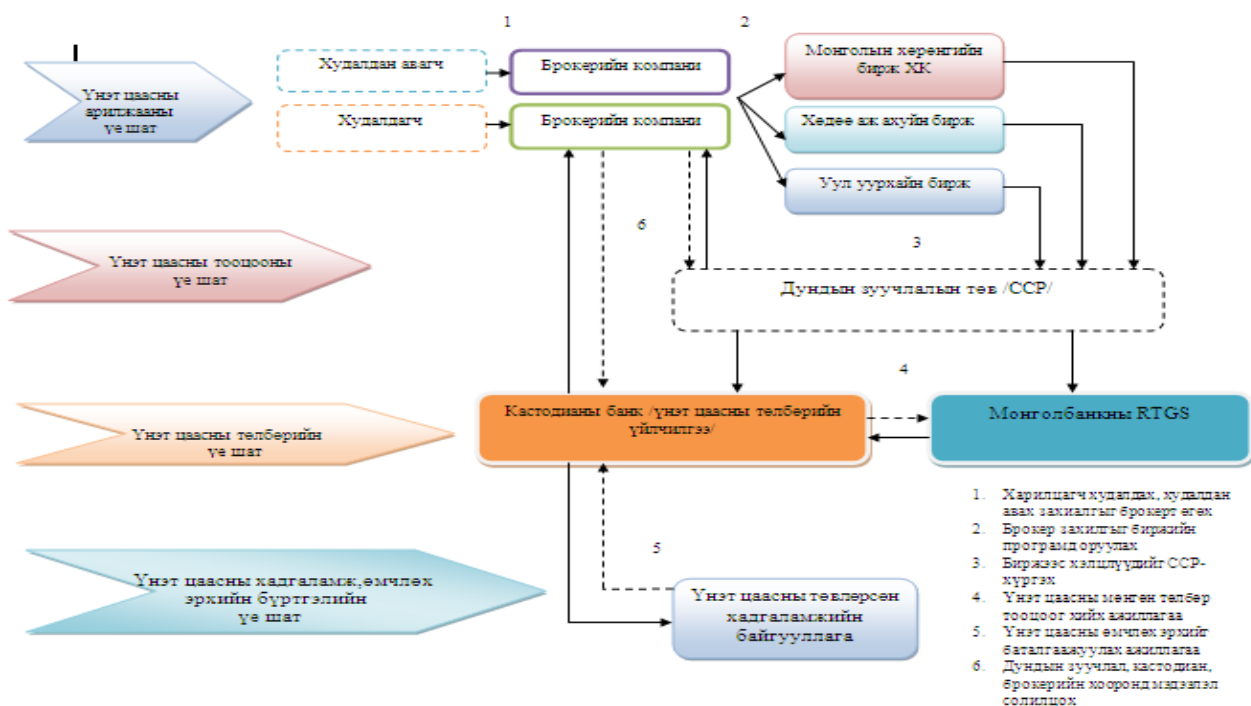
Гэвч үнэт цаасны арилжааны тооцооны бие даасан дундын зуучлалын үйлчилгээ манайд бий болоогүй, нэгдсэн програм хангамжийг хөгжүүлж чадахгүй байгаагаас санхүүгийн үүсмэл хэрэгсэл болон зээлээр үнэт цаас худалдах, худалдан авах маржин арилжааг бий болгоход шаардлагатай үнэт цаасны төлбөр тооцооны баталгаажуулалтад бэрхшээл үүсч байна.

Засгийн газрын 2015 оны 147 дугаар тогтоолоор “ҮЦТТХТ” ХХК-ийг төлбөр тооцооны, төвлөрсөн хадгаламжийн чиглэлээр 2 тусдаа бие даасан байгууллага бий болгохоор шийдвэрлэсэн бөгөөд цаашид үнэт цаасны зах зээлийн дэд бүтцийн уялдаа холбоог сайжруулахад арилжааны тооцооны чиглэлээр байгуулагдах шинэ байгууллагыг Үндэсний цахим гүйлгээний үндэсний төвд түшиглэн бие даасан дундын зуучлалын төвийг шинээр байгуулах, “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-ийг өөрийгөө зохицуулах байгууллагын хэлбэрт шилжүүлэх, хувьчлах нь зүйтэй байна.

Бие даасан дундын зуучлалын төвийн үйл ажиллагааг идэвхжүүлэн үнэт цаас, хөдөө аж ахуйн, уул уурхайн биржүүдийн арилжааны тооцоог гүйцэтгэх чиглэлд өргөтгөх, кастодианы үйлчилгээг бүрэн нэвтрүүлэх зэрэг дэд бүтцийн ажлын уялдааг хангах талаар ажиллах шаардлага бий болоод байна.

Цаашдын дэд бүтцийн хандлагыг схемээр үзүүлбэл:

Зураг-2. Хөрөнгийн зах зээлийн дэд бүтцийн хандлага

II БҮЛЭГ: ҮНЭТ ЦААСНЫ ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТӨД ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛӨЛ

2.1. Үнэт цаасны зах зээл:

Манай орны эдийн засагт банкны салбарын зуучлалын үүрэг оролцоо үнэт цаасны зуучлалаас илүү хөгжсөн тул хөрөнгө оруулалтын урт хугацааны санхүүжилтийн эх үүсвэр дутагдалтай, үнэт цаасны зах зээлийн эдийн засгийн бодит өсөлтөд үзүүлэх нөлөөлөл сул байна.

Монгол улсын үнэт цаасны зах зээлийн хөгжлийн үзүүлэлтүүдийг тооцох, түүнд нөлөөлөгч макро эдийн засгийн болон бодлогын хувьсагчуудын харилцан хамаарлыг тогтоох чиглэлээр нарийвчилсан судалгаа, шинжилгээний ажлууд өмнө хийгдэж байгаагүй. Тиймээс үнэт цаасны зах зээлийг зохицуулах чиг үүрэг бүхий байгууллагын хувьд үнэт цаасны зах зээлийн хөгжлийн үзүүлэлтийн харилцан уялдааг судалгаа, шинжилгээ, эконометрикийн арга, аргачлалыг ашиглан хөгжлийн бодлогоо тодорхойлох, уг бодлогод нийцүүлэн үйл ажиллагаагаа төлөвлөх зайлшгүй шаардлага тулгараад байна.

Хөгжингүй орнуудын туршлагаас харахад зах зээлийн үнэлгээний дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь 100-аас дээш хувийг эзэлдэг ба энэ нь үнэт цаасны зах зээлд эргэлдэж буй капиталын хэмжээ нь нийт эдийн засгийн гарцын хэмжээнээс өндөр болохыг илтгэж, урт хугацааны эдийн засгийн өсөлтийг голлон тодорхойлогч болдог.

Үнэт цаасны зах зээл нь урт хугацаандаа эдийн засгийн өсөлтөд дараах 3 үндсэн сувгаар дамжин нөлөөлдөг.

- Үнэт цаасны зуучлалаар дамжуулан сул чөлөөтэй хуримтлалыг үр ашигтай хөрөнгө оруулалтын төслийн санхүүжилтэд хуваарилдаг;
- Хөрөнгө оруулагчийн хувьд үр ашигтай тодорхой төслийг санхүүжүүлж ашиг олох ба үнэт цаас гаргагчийн хувьд өртөг багатай хөрөнгийн эх үүсвэрийг татахад гарч буй үйлдлийн болон мэдээллийн зардлуудыг бууруулдаг;
- Хөрөнгө оруулагчдад эрсдлээ оновчтой удирдах замаар хөрөнгөө үр ашигтай хуваарилах боломжийг олгодог.

Үнэт цаасны зах зээлийн хөгжил болон эдийн засгийн өсөлт дараах 3 хэлбэрээр харилцан хамааралтай эсэх таамаглалыг шалгаж тогтоодог:

- Үнэт цаасны зах зээлийн хөгжил нь эдийн засгийн өсөлтийн учир шалтгаан;
- Эдийн засгийн өсөлт нь үнэт цаасны зах зээлийн хөгжлийг дэмжигч;
- Үнэт цаасны зах зээлийн хөгжил ба эдийн засгийн өсөлт нь харилцан нэг нэгнийхээ учир шалтгаан.

Өмнө нь хийгдэж байсан судалгааны үр дүнгээс манай орны эдийн засгийн өсөлт нь үнэт цаасны зах зээлийн хөгжлийн дэмжигч учир шалтгаан болдог гэсэн дүгнэлтэд хүрсэн бөгөөд цаашид дээрх судалгааны ажлыг тогтмол үргэлжлүүлэн 2015 оны 3 дугаар улиралд багтаан шинэчлэн тооцоолж байх нь зүйтэй. Зах зээлийн хөгжлийн газраас 2015 оны 4 дүгээр улиралд багтаан үнэт цаасны зах зээлийн хөгжилд нөлөөлөх макро эдийн засгийн болон институциональ хүчин зүйлсийн шинжилгээ, мөнгөний болон сангийн бодлогын харилцан хамаарлыг эконометрикийн арга, аргачлалаар үнэлгээ хийж, цаашдын таамаглалыг боловсруулахаар ажиллаж байна.

III БҮЛЭГ: ҮНЭТ ЦААСНЫ ЗАХ ЗЭЭЛД ЦААШИД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТ

3.1. Үнэт цаасны зах зээлийг хөгжүүлэх чиглэлээр:

Тайлант хугацаанд “Зохицуулалт үйлчилгээний хөлсний хэмжээг шинэчлэн тогтоох, төвлөрүүлэх журам”, “Хувьцаат компанийн хувьцааг худалдан авах санал гаргах, хувьцааг худалдан авах ажиллагааны тухай журам”, “Үнэт цаасны зах зээлийг урвуулан ашиглахаас сэргийлэх тухай журам”-ыг шинээр, “Үнэт цаасны зах зээл дээр брокер, дилер, андеррайтерийн үйл ажиллагаа эрхлэх этгээдэд мөрдөгдөх нягтлан бодох бүртгэлийн үлгэрчилсэн заавар”-ыг шинэчлэн, “Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас гаргах, бүртгэх, тусгай зөвшөөрөл олгох тухай журам”, “Үнэт цаасны бүртгэлийн журам”-д нэмэлт өөрчлөлт, “Үнэт цаасны арилжаа, төлбөр тооцооны горимд зарим өөрчлөлт оруулах тухай” тогтоолыг тус тус баталж мөрдүүлсэн байна.

Мөн “Кастодианы санхүүгийн тайлан бэлтгэх, нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх заавар” болон “Хөрөнгө оруулалтын сангийн санхүүгийн тайлан бэлтгэх, нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, цэвэр хөрөнгийг үнэлэх заавар”-уудыг Хорооны 2015 оны 8 дугаар сарын 03-ны хурлаар хэлэлцүүлэн дээрх зааврыг Монголбанк болон Сангийн яамтай хамтран батлахаар тогтсон болно.

Эдгээр журмуудыг мөрдүүлснээр хөрөнгийн зах зээлийн үйл ажиллагааг олон улсын жишигт нийцүүлж, шинэ төрлийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг зах зээлд нэвтрүүлэх боломжийг бүрдүүлэх, санхүүгийн зах зээлд оролцогчдод тавигдах шаардлагыг өндөржүүлэх, хөрөнгө оруулагчдын эрх ашгийг хамгаалах, зах зээлийн эрсдэлийг бууруулах, үндэсний болон гадаадын хөрөнгө оруулагчдын зах зээлд оролцох сонирхлыг нэмэгдүүлэх нөхцлийг бүрдүүлэв.

Санхүүгийн зах зээлийн бүтцийг олон тулгуур бүхий, зохистой болгох, чөлөөт өрсөлдөөний орчныг бүрдүүлэх, санхүүгийн олон төрлийн бүтээгдэхүүн бий болгох, санхүүгийн зуучлалыг гүнзгийрүүлэх чиглэлээр хэрэгжүүлэх “Монгол Улсын санхүүгийн зах зээлийн 2020 он хүртэлх хугацааны шинэчлэл, хөгжлийн хөтөлбөр”-ийн төслийг боловсруулж 2014 оны 6 дугаар сарын 03-ны өдөр УИХ-ын Эдийн засгийн байнгын хороонд хүргүүлсэн бөгөөд уг хөтөлбөрт Монгол улсын санхүүгийн салбарын үндсэн үзүүлэлтүүдийг салбар тус бүрээр 2020 он хүртэл тооцон гаргасан.

Хөтөлбөрт тусгагдсан зорилтуудыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлснээр дунд хугацаанд эрэлт, нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлэх, чанаржуулах, дэд бүтцийн оновчтой тогтолцоог бүрдүүлэн, гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчдыг зах зээлд татан оролцуулах, санхүүгийн зах зээлийн нэгдсэн хяналт хэрэгжих боломж бүрдэнэ. Мөн урт хугацаанд олон нийтийн санхүүгийн болон хөрөнгө оруулалтын боловсрол дээшлэх, хөгжлийн үзүүлэлтүүдийн бодит өсөлт хангагдах, бүс нутгийн интеграцид нэгдэх, эдийн засгийн өсөлтөд үнэт цаасны зах зээлийн зуучлалын үзүүлэх нөлөөлөл нэмэгдэнэ.

Үнэт цаасны зах зээл: Засгийн газар, орон нутгийн болон компанийн өрийн хэрэгслийг Хөрөнгийн биржээр арилжаалах арга хэмжээний хүрээнд “Засгийн газрын үнэт цаасыг бүртгэх тухай” тогтоол гаргаж дотоодын үнэт цаасны зах зээл дээр нийтэд санал болгон гаргах нийт 100,0 тэрбум төгрөг хүртэлх үнийн дүн бүхий Засгийн газрын өрийн бичгийг үнэт цаасны бүртгэлд бүртгэсэн. Энэ үнэт цаас нь 2014 оны 11 сарын 04-ний өдрөөс эхлэн Монголын Хөрөнгийн бирж дээр арилжаалагдаж эхлээд байгаа ба 38 удаагийн арилжаагаар нийт 319,5 тэрбум төгрөгийн арилжаа хийгдсэн байна.

Гадаадын үнэт цаасыг Монголын үнэт цаасны зах зээлд арилжаалах нөхцлийг бүрдүүлэх зорилтын хүрээнд “Үнэт цаасны бүртгэлийн журам”, “Хадгаламжийн бичгийг бүртгэх, нийтэд санал болгон арилжих тухай журам”-ыг тус тус баталсан. Цаашид уг үнэт цаасыг хөрөнгийн

бирж дээр бүртгүүлэн арилжаалах, түүний хадгалалт, төлбөр тооцооны тогтолцоог бүрдүүлэхээр ажиллаж байна.

Урт хугацааны хөгжлийн стратегийг хэрэгжүүлэхэд Хороо зохицуулалт, хяналтын эрх зүйн актуудыг шинэчлэн, бодлогын арга механизмын хэрэгсэл хэлбэрээр ашиглах шаардлагатай. Ингэснээр уян хатан зохицуулалтын орчноор дамжуулан урт хугацааны стратегид туссан зорилтуудыг төлөвлөсөн цаг хугацаанд бүрэн хэрэгжүүлэх боломжтой гэж үзэв.

3.2. Үнэт цаасны бодлого, зохицуулалтын чиглэлээр:

Үнэт цаас, даатгал, бичил санхүүгийн салбарын 2015 оны 2 дугаар улирлын статистик үзүүлэлтүүд болон салбаруудын тулгамдсан асуудал, дүгнэлтүүдэд тулгуурлан дараах нэгдсэн дүгнэлтийг хийж байна.

- ❖ Санхүүгийн зах зээлийн 2020 он хүртэлх хугацааны хөгжил, шинэчлэлийн хөтөлбөрийг үйл ажиллагааны стратеги болон ажлын төлөвлөгөөтэй уялдуулан хэрэгжүүлэх;
- ❖ Үнэт цаасны зах зээлийг мөн хөгжлийн хөтөлбөрийн эрэлт, нийлүүлэлт, дэд бүтцийн уялдаа холбоо, олон нийтийн санхүүгийн болон хөрөнгө оруулалтын боловсролыг дээшлүүлэх үндсэн чиглэлүүдэд заасан арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэх замаар урт хугацааны хөгжлийг хангах;
- ❖ Хорооны зохицуулалтын дүрэм, журмуудыг хөгжлийн хөтөлбөрт заасан арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэх чиглэлд бодлогын арга хэрэгсэл утгаар нь шинэчлэх;
- ❖ Санхүүгийн зах зээлийн нэгдсэн хяналт, шалгалтыг Хорооноос хэрэгжүүлэх чиглэлээр холбогдох хууль тогтоомжид өөрчлөлт оруулж, эрсдэлд суурилсан хяналтыг нэвтрүүлэх
- ❖ Хөрөнгийн зах зээлд санхүүгийн болон бизнесийн эрсдэл багатай, өгөөж өндөртэй шинэ бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг нэмэгдүүлэх тал дээр анхаарч ажиллах шаардлагатай байна.

ҮНЭТ ЦААСНЫ ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ГАЗАР

Хавсралт 1. Үнэт цаасны салбарын 2015 оны хагас жилийн санхүүгийн тайлангийн нэгтгэл

1. Хувьцаат компанийн санхүүгийн байдлын тайлан нэгтгэл

(Нийт 177 хувьцаат компани)

/мянган төгрөг/

№	Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ХӨРӨНГӨ		
1.1	Эргэлтийн хөрөнгө		
1.1.1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	123 571 844.10	104 375 593.90
1.1.2	Дансны авлага	323 646 862.30	330 629 392.80
1.1.3	Татвар, НДШ – ийн авлага	25 411 032.20	7 593 692.20
1.1.4	Бусад авлага	44 080 528.90	45 845 911.00
1.1.5	Бусад санхүүгийн хөрөнгө	14 065 362.50	23 203 635.90
1.1.6	Бараа материал	438 181 461.30	457 739 622.20
1.1.7	Урьдчилж төлсөн зардал/тооцоо	428 482 728.40	462 473 248.30
1.1.8	Бусад эргэлтийн хөрөнгө	3 843 552.60	4 296 075.10
1.1.9	Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй эргэлтийн бус хөрөнгө (борлуулах бүлэг хөрөнгө)	7 574 237.20	10 785 904.60
1.1.10		0.00	1 276 065.00
1.1.11	Эргэлтийн хөрөнгийн дүн	1 408 857 609.50	1 448 219 141.00
1.2	Эргэлтийн бус хөрөнгө	0.00	0.00
1.2.1	Үндсэн хөрөнгө	2 193 843 905.30	2 238 060 135.70
1.2.2	Биет бус хөрөнгө	29 420 476.20	27 453 939.10
1.2.3	Биологийн хөрөнгө	2 372 070.20	2 372 889.50
1.2.4	Урт хугацаат хөрөнгө оруулалт	187 730 552.60	187 659 457.40
1.2.5	Хайгуул ба үнэлгээний хөрөнгө	1 778 083.50	2 037 757.20
1.2.6	Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	8 659 925.80	10 611 428.40
1.2.7	Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	5 988 991.00	5 609 356.70
1.2.8	Бусад эргэлтийн бус хөрөнгө	181 482 109.80	204 722 382.20
1.2.9		5 569 480.50	6 191 474.40
1.2.10	Эргэлтийн бус хөрөнгийн дүн	2 616 845 594.90	2 684 718 820.60
1.3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН	4 025 703 204.40	4 132 937 961.60
2	ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗДИЙН ӨМЧ		
2.1	Өр төлбөр		
2.1.1	Богино хугацаат өр төлбөр		
2.1.1.1	Дансны өглөг	302 946 730.80	310 798 932.60
2.1.1.2	Цалингийн өглөг	6 765 878.60	8 620 940.90
2.1.1.3	Татварын өр	32 303 998.40	43 542 411.80
2.1.1.4	НДШ - ийн өглөг	7 336 459.10	12 507 163.20
2.1.1.5	Банкны богино хугацаат зээл	174 313 316.60	155 066 168.60
2.1.1.6	Хүүний өглөг	11 749 632.80	12 907 531.80
2.1.1.7	Ногдол ашгийн өглөг	21 229 314.00	30 088 131.80
2.1.1.8	Урьдчилж орсон орлого	34 983 698.00	42 659 257.80
2.1.1.9	Нөөц /өр төлбөр/	2 789 559.30	2 893 289.50
2.1.1.10	Бусад богино хугацаат өр төлбөр	55 073 557.40	57 975 138.90

2.1.1.12		39 341.90	48 927.80
2.1.1.13	Богино хугацаат өр төлбөрийн дүн	649 531 486.90	677 107 894.70
2.1.2.1	Урт хугацаат зээл	822 001 893.90	799 373 560.10
2.1.2.2	Нөөц /өр төлбөр/	26 770 282.00	27 447 950.40
2.1.2.3	Хойшлогдсон татварын өр	641 504.70	1 254 632.40
2.1.2.4	Бусад урт хугацаат өр төлбөр	254 940 418.80	262 289 615.70
2.1.2.5		10 937 373.20	9 903 429.80
2.1.2.6	Урт хугацаат өр төлбөрийн дүн	1 115 291 472.60	1 100 269 188.40
2.2	Өр төлбөрийн нийт дүн	1 764 822 959.50	1 777 377 083.10
	Эздийн өмч		
2.3	Өмч	811 415 310.10	911 862 292.40
2.3.1	- төрийн	631 533 237.00	714 051 492.10
2.3.2	- хувийн	54 205 934.30	49 853 612.50
2.3.3	- хувьцаат	125 676 138.80	147 957 187.80
2.3.4	Халаасны хувьцаа	419 836.50	405 977.50
2.3.5	Нэмж төлөгдсөн капитал	62 624 577.50	56 970 331.30
2.3.6	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл	720 647 362.20	730 253 137.40
2.3.7	Гадаад валютын хөрвүүлэлтийн нөөц	202 013.50	203 111.20
2.3.8	Эздийн өмчийн бусад хэсэг	635 861 195.60	644 998 194.00
2.3.9	Хуримтлагдсан ашиг	30 549 622.50	11 646 482.50
2.3.10		0.00	0.00
2.3.11	Эздийн өмчийн дүн	2 261 719 917.90	2 356 339 526.30
2.4	ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗДИЙН ӨМЧИЙН ДҮН	4 026 542 877.40	4 133 716 609.40

2. Хувьцаат компанийн орлого, үр дүнгийн тайлан нэгтгэл

(Нийт 177 хувьцаат компани)

/мянган төгрөг/

№	Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	Борлуулалтын орлого (цэвэр)	1 829 662 705.00	938 234 284.30
2	Борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөг	1 570 319 906.80	803 353 150.30
3	Нийт ашиг (алдагдал)	259 037 734.60	134 881 134.00
4	Түрээсийн орлого	9 804 258.80	6 543 199.00
5	Хүүний орлого	5 203 307.60	2 371 090.60
6	Ногдол ашгийн орлого	1 580 795.20	277 897.50
7	Эрхийн шимтгэлийн орлого	366 551.80	22 577.10
8	Бусад орлого	45 310 808.70	17 429 509.50
9	Борлуулалт, маркетингийн зардал	76 538 598.80	32 879 975.10
10	Ерөнхий ба удирдлагын зардал	163 852 178.60	82 292 815.10
11	Санхүүгийн зардал	21 777 071.70	12 890 754.50
12	Бусад зардал	40 040 187.20	15 906 340.40
13	Гадаад валютын ханшийн зөрүүний олз (гарз)	-27 492 713.00	-10 268 688.50
14	Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны олз (гарз)	-11 415 711.50	-437 102.40
15	Биет бус хөрөнгө данснаас хассаны олз (гарз)	1 822.90	0.00
16	Хөрөнгө оруулалт борлуулснаас үүссэн олз (гарз)	208 011.10	-16 094.10
17	Бусад ашиг (алдагдал)	-4 258 773.90	98 200.60
18	Татвар төлөхийн өмнөх ашиг (алдагдал)	-23 556 880.40	6 931 838.20
19	Орлогын татварын зардал	7 254 573.40	3 439 244.10

20	Ердийн үйл ажиллагааны татварын дараах ашиг (алдагдал)	-30 811 453.80	3 492 594.10
21	Зогсоосон үйл ажиллагааны татварын дараах ашиг (алдагдал)	0.00	0.00
22	Тайлант үеийн цэвэр ашиг (алдагдал)	-30 811 453.80	3 492 594.10
23	Бусад дэлгэрэнгүй орлого	46 924.50	3 296.00
23.1	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдлийн зөрүү	0.00	0.00
23.2	Гадаад валютын хөрвүүлэлтийн зөрүү	0.00	0.00
23.3	Бусад олз (гарз)	46 924.50	3 296.00
24	Нийт дэлгэрэнгүй орлогын дүн	-30 764 529.30	3 534 007.80
25	Нэгж хувьцаанд ногдох суурь ашиг (алдагдал)	-11.60	4.90

3. 2014/II, 2015/II улирлын хувьцаат компаниудын санхүүгийн тайлангийн харьцуулсан судалгаа

/мянган төгрөг/

№	Үзүүлэлт	2014 оны хагас жил /Нийт 196 ХК/	2015 оны хагас жил /Нийт 177 ХК/	Зөрүү
1	Эргэлтийн хөрөнгийн дүн	1 321 845 022.30	1 448 219 141.00	126 374 118.70
2	Эргэлтийн бус хөрөнгийн дүн	2 016 000 852.00	2 684 718 820.60	668 717 968.60
3	Нийт хөрөнгийн дүн	3 337 845 874.30	4 132 937 961.60	795 092 087.30
4	Өр төлбөрийн нийт дүн	1 700 650 600.90	1 777 377 083.10	76 726 482.20
5	Эздийн өмчийн дүн	1 637 195 273.40	2 356 339 526.30	719 144 252.90
6	Борлуулалтын орлого (цэвэр)	785 249 880.30	938 234 284.30	152 984 404.00
7	Борлуулалтын өртөг	678 572 326.10	803 353 150.30	124 780 824.20
8	Ерөнхий ба удирдлагын зардал	72 608 761.20	82 292 815.10	9 684 053.90
9	Тайлант үеийн цэвэр ашиг (алдагдал)	(33 319 932.40)	3 492 594.10	-29 827 338.30

4. Үнэт цаасны компаниудын санхүүгийн байдлын тайлангийн нэгтгэл

№	Үзүүлэлт	2014/II улирал /45 ҮЦК/	2015/II улирал /47 ҮЦК/	Зөрүү
1	Хөрөнгө	87 710 927 816.04	66 351 082 267.15	-21 359 845 548.89
1.1	Эргэлтийн хөрөнгө	63 884 464 985.77	45 604 155 427.58	-18 280 309 558.19
1.1.1	Мөнгөн хөрөнгө	43 403 651 561.79	33 442 013 132.08	-9 961 638 429.71

СЗХ | Үнэт цаасны зах зээлийн тойм /2015 оны 2 дугаар улирал/

1.1.1.1	Бэлэн мөнгө	963 484 098.56	869 049 978.96	-94 434 119.60
1.1.1.2	Банкан дахь харилцах	29 781 640 741.99	19 800 584 938.40	-9 981 055 803.59
1.1.1.3	Банкинд байршуулсан хадгаламж	12 658 526 721.24	12 772 378 214.72	113 851 493.48
1.1.2	Богино хугацаат хөрөнгө оруулалт	8 033 757 222.48	5 570 772 944.46	-2 462 984 278.02
1.1.2.1	Хувьцаа	7 630 227 108.51	5 597 854 932.84	-2 032 372 175.67
1.1.2.2	Бонд	-62 900 000.00	292 785 936.03	355 685 936.03
1.1.2.3	Үнэт цаасны бодит үнэ цэнийн тохируулга /+,-/	466 430 113.97	-319 867 924.41	-786 298 038.38
1.1.3	Авлага	11 998 602 450.81	4 887 377 778.29	-7 111 224 672.52
1.1.3.1	Дансны авлага	10 453 005 309.45	3 299 119 555.64	-7 153 885 753.81
1.1.3.2	Найдваргүй авлагын хасагдуулга	-25 300 000.00	-25 299 990.00	10.00
1.1.3.3	Бусад авлага	1 570 897 141.36	1 613 558 212.65	42 661 071.29
1.1.4	Бараа материал	72 957 284.07	625 880 739.48	552 923 455.41
1.1.4.1	Бараа материал	72 957 284.07	625 880 739.48	552 923 455.41
1.1.5	Мал амьтад	0.00	0.00	0.00
1.1.6	Урьдчилж төлсөн зардал/гооцоо	331 008 715.17	241 868 784.17	-89 139 931.00
1.1.7	Бусад	44 487 751.45	1 752 567 675.54	1 708 079 924.09
1.2	Эргэлтийн бус хөрөнгө	23 826 462 830.27	20 746 926 839.57	-3 079 535 990.70
1.2.1	Үндсэн хөрөнгө	7 499 081 632.39	7 279 994 708.16	-219 086 924.23
1.2.2	Хуримтлагдсан элэгдэл	1 272 144 590.30	1 401 601 209.71	129 456 619.41
1.2.3	Бусад үндсэн хөрөнгө	906 586 164.29	892 322 186.66	-14 263 977.63
1.2.4	Хуримтлагдсан элэгдэл	508 788 467.76	262 524 843.56	-246 263 624.20
1.2.5	Дуусаагүй барилга	0.00	0.00	0.00
1.2.6	Мал амьтад (ХАА-н үйлдвэрлэлийн)	0.00	0.00	0.00
1.2.7	Биет бус хөрөнгө	215 487 816.23	192 668 895.12	-22 818 921.11
1.2.8	Хуримтлагдсан элэгдэл	23 235 700.83	13 225 700.43	-10 010 000.40
1.2.9	Хөрөнгө оруулалт ба бусад хөрөнгө	16 894 714 876.24	13 898 693 270.42	-2 996 021 605.82
1.2.10	Үнэлгээний хасагдуулга	0.00	0.00	0.00
1.2.11	Бусад	114 761 100.00	160 599 532.90	45 838 432.90
2	Өр төлбөр ба эзэмшигчдийн өмч	87 743 617 110.67	66 327 887 253.67	-21 415 729 857.00
2.1	Өр төлбөр	42 108 815 395.10	17 128 470 685.63	-24 980 344 709.47
2.1.1	Богино хугацаат өр төлбөр	41 833 501 674.01	6 568 025 041.71	-35 265 476 632.30
2.1.2	Дансны өглөг	3 728 514 387.52	2 900 963 605.34	-827 550 782.18
2.1.3	Цалингийн өглөг	69 070 854.03	150 083 624.93	81 012 770.90
2.1.4	Орлогын татварын өглөг	177 496 286.32	74 800 342.86	-102 695 943.45
2.1.5	ХАОТ-ын өглөг	54 022 760.58	42 206 270.56	-11 816 490.02
2.1.6	НӨАТ-ын өглөг	23 756 499.82	10 373 943.37	-13 382 556.45
2.1.7	Бусад татварын өглөг	13 464 085.41	28 233 376.26	14 769 290.85
2.1.8	ЭМНД-ийн өглөг	35 640 965.23	4 842 560.34	-30 798 404.89

СЗХ | Үнэт цаасны зах зээлийн тойм /2015 оны 2 дугаар улирал/

2.1.9	Ногдол ашгийн өглөг	941 679 382.62	988 164 785.34	46 485 402.72
2.1.10	Банкны богино хугацаат зээл	21 610 932 585.17	923 294 764.17	-20 687 637 821.00
2.1.11	Хуримтлуулж тооцсон хүүгийн өглөг	377 587 690.46	-8 553.00	-377 596 243.46
2.1.12	Бусад өглөг	14 719 473 947.04	1 353 836 004.41	-13 365 637 942.63
2.1.13	Урдчилж орсон орлого	81 862 229.81	91 234 317.13	9 372 087.32
2.2	Урт хугацаат өр төлбөр	275 313 721.09	10 776 676 265.06	10 501 362 543.97
2.2.1	Урт хугацаат векселийн өглөг	0.00	0.00	0.00
2.2.2	Урт хугацаат зээл	64 061 823.59	420 756 331.90	356 694 508.31
2.2.3	Урт хугацаат бондын өглөг	0.00	0.00	0.00
2.2.4	Бусад урт хугацааны өглөг	211 251 897.50	10 355 919 933.16	10 144 668 035.66
2.2.5	Урт хугацаат өглөгийн хасагдуулга	0.00	0.00	0.00
2.3	Эзэмшигчдийн өмч	45 634 801 715.57	49 199 416 568.04	3 564 614 852.47
2.3.1	Өмч: Төрийн өмч	468 177 799.18	1 635 554 201.00	1 167 376 401.82
2.3.2	Хувийн өмч	34 304 045 099.35	33 418 308 546.94	-885 736 552.41
2.3.3	Халаасны хувьцаа	251 000 000.00	0.00	-251 000 000.00
2.3.4	Хувьцаат капиталын дүн	35 023 222 898.53	35 053 862 747.94	30 639 849.41
2.3.5	Нэмж төлөгдсөн капитал	3 568 648 960.91	8 182 451 099.64	4 613 802 138.73
2.3.6	Дахин үнэлгээний нөөц	1 321 462 701.71	1 432 193 993.24	110 731 291.53
2.3.7	Эзэмшигчдийн өмчийн бусад хэсэг	1 021 435 518.44	1 422 088 811.51	400 653 293.07
2.3.8	Үнэт цаасны хэрэгжээгүй олз, гарз	500 353 488.88	-84 572 120.24	-584 925 609.12
2.3.9	Эрсдлийн сан	424 218 955.16	412 015 999.64	-12 202 955.52
2.3.10	Хуримтлагдсан ашиг, алдагдал	3 775 459 191.94	3 504 665 855.13	-270 793 336.81
2.3.11	Тайлангийн үеийн	-111 888 975.06	-162 273 092.87	-50 384 117.81
2.3.12	Өмнөх үеийн	3 887 348 167.01	3 666 938 948.00	-220 409 219.01
2.3.13	Үүнээс: цөөнхийн хувь оролцоо	0.00	0.00	0.00

5. Үнэт цаасны компаниудын орлого, үр дүнгийн тайлангийн нэгтгэл

№	Үзүүлэлт	2014/II улирал /45 ҮЦК/	2015/II улирал /47 ҮЦК/	Зөрүү
1.1	Үндсэн үйл ажиллагааны орлого	13 358 676 866.17	3 915 359 685.03	-9 443 317 181.14
1.2	Үйл ажиллагааны орлого	2 508 303 311.77	2 534 837 763.15	26 534 451.38
1.3	Брокер, дилерийн үйл ажиллагааны	1 226 384 057.62	1 750 623 723.66	524 239 666.04
1.4	Андеррайтерийн үйл ажиллагааны	535 648 127.78	357 080 191.77	-178 567 936.01
1.5	Хөрөнгө оруулалт менежмент хөрөнгө оруулалтын зөвлөхийн үйлчилгээний	746 271 126.37	427 133 847.72	-319 137 278.65
1.6	Хөрөнгө оруулалтын орлого	10 402 372 503.76	1 057 639 307.62	-9 344 733 196.14
1.7	Хүүгийн орлого	924 223 529.32	1 009 652 081.64	85 428 552.32
1.8	Арилжаалсан үнэт цаасны орлого	9 472 415 414.79	43 640 232.98	-9 428 775 181.81
1.9	Ноогдол ашгийн орлого	5 733 559.65	4 346 993.00	-1 386 566.65

СЗХ | Үнэт цаасны зах зээлийн тойм /2015 оны 2 дугаар улирал/

1.10	Бусад	448 001 050.64	322 882 614.26	-125 118 436.38
1.11	Борлуулалтын хөнгөлөлт	0.00	0.00	0.00
1.12	Борлуулалтын хорогдол ба буцаалт	0.00	0.00	0.00
1.13	Үндсэн үйл ажиллагааны цэвэр борлуулалтын орлогын дүн	13 358 676 866.17	3 915 359 685.03	-9 443 317 181.14
2	Борлуулсан үнэт цаасны өртөг	9 106 056 036.51	227 292 088.30	-8 878 763 948.21
3	Нийт ашиг (алдагдал)	4 252 620 829.66	3 688 067 596.73	-564 553 232.93
4.1	Үйл ажиллагаа (борлуулалт, ерөнхий удирдлага)-ны зардал	4 529 179 658.43	3 153 784 368.32	-1 375 395 290.11
4.2	Үндсэн болон нэмэгдэл цалин	1 546 653 265.18	1 462 727 752.48	-83 925 512.71
4.3	Нийгмийн даатгалын шимтгэл	170 719 546.77	147 247 591.13	-23 471 955.64
4.4	Засвар үйлчилгээний зардал	37 356 538.09	30 822 729.82	-6 533 808.27
4.5	Ашиглалтын зардал	100 306 671.61	127 256 549.94	26 949 878.33
4.6	Түрээсийн зардал	352 361 262.67	253 391 018.23	-98 970 244.44
4.7	Албан томилолтын зардал	83 256 759.09	81 040 581.15	-2 216 177.94
4.8	Тээврийн зардал	13 016 207.30	6 529 450.00	-6 486 757.30
4.9	Түүхий эд материалын зардал	29 846 953.47	56 622 595.69	26 775 642.22
4.10	Элэгдлийн зардал	323 753 415.28	295 013 784.46	-28 739 630.82
4.11	Зар сурталчилгааны зардал	30 482 277.30	108 640 096.47	78 157 819.17
4.12	Шуудан холбооны зардал	76 066 635.20	56 010 650.15	-20 055 985.05
4.13	Шатхууны зардал	26 519 879.22	22 483 416.64	-4 036 462.58
4.14	Найдваргүй авлагын зардал	5 164 128.86	571 210.00	-4 592 918.86
4.15	Шагнал урамшууллын зардал	5 972 000.00	9 057 332.00	3 085 332.00
4.16	Зээлийн хүүгийн зардал	1 054 048 691.53	16 222 015.90	-1 037 826 675.63
4.17	Зохицуулах хорооны зохицуулалтын үйлчилгээний хөлс	65 315 102.75	45 201 394.74	-20 113 708.01
4.18	Биржийн гишүүн хураамж	29 375 000.00	51 324 200.00	21 949 200.00
4.19	ҮЦТТХТ-ийн үйлчилгээний хураамж	7 370 490.60	7 359 500.00	-10 990.60
4.20	Шимтгэл	98 596 082.85	83 697 559.29	-14 898 523.56
4.21	Зохицуулалтын үйлчилгээний хураамж	14 690 128.07	6 484 803.89	-8 205 324.18
4.22	Хөрөнгийн биржийн шимтгэл	49 640 138.43	48 381 584.30	-1 258 554.13
4.23	ҮЦТТХТ-ийн шимтгэл	34 265 816.35	31 834 721.15	-2 431 095.20
4.24	Бусад зардал	472 998 750.66	289 561 390.17	-183 437 360.49
5.1	Үндсэн үйл ажиллагааны ашиг (алдагдал)	-276 558 828.77	534 283 228.41	810 842 057.18
5.2	Үндсэн бус үйл ажиллагааны ашиг (алдагдал)	-283 201 094.02	-58 304 093.45	224 897 000.57
5.3	Үндсэн бус үйлдвэрлэл, үйлчилгээний ашиг, алдагдал	-12 844 602.58	-8 500.00	12 836 102.58
5.4	Торгууль, хөнгөлөлт ашиг (алдагдал)	-10 143 944.69	1 462 625.74	11 606 570.43
5.5	Эрсдлийн сангийн зардал	0.00	-473 388.00	-473 388.00
5.6	Валютын ханшийн өөрчлөлтийн хэрэгжсэн ашиг (алдагдал)	8 521 373.44	13 600 514.02	5 079 140.58
5.7	Валютын ханшийн өөрчлөлтийн хэрэгжээгүй ашиг (алдагдал)	-266 439 701.66	-71 578 286.24	194 861 415.42

5.8	Хувьцаа, бондын зардлын хорогдуулга	-152 616.00	4 765 202.43	4 917 818.43
5.9	Хараат болон хамтарсан үйлдвэрээс олсон ашиг	10 706 241.74	959 518.00	-9 746 723.74
5.10	Бусад	-12 847 844.27	-7 164 279.40	5 683 564.87
6.1	Татвар төлөхийн өмнөх ашиг (алдагдал)	-559 759 922.79	475 979 134.96	1 035 739 057.75
6.2	Орлогын татварын зардал	109 652 613.35	140 239 573.51	30 586 960.16
6.3	Татварын дараах ашиг (алдагдал)	-669 412 536.14	335 739 561.45	1 005 152 097.59
6.4	Цөөнхөд ноогдох хувь	0.00	0.00	0.00
6.5	Ердийн үйл ажиллагааны ашиг (алдагдал)	-669 412 536.14	335 739 561.45	1 005 152 097.59
6.6	Онцгой шинжтэй зүйл - цэвэр	143 008 406.57	0.00	-143 008 406.57
6.7	Тайлант үеийн цэвэр ашиг (алдагдал)	-812 420 942.71	385 798 279.33	1 198 219 222.04
6.8	Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг (алдагдал)	0.00	0.00	0.00

6. ХААБрокеруудын санхүүгийн байдлын тайлангийн нэгтгэл

(ХАА-н биржийн зуучлагч нийт 37 компани)

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
ХӨРӨНГӨ		
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	2 596 683 934.46	4 319 971 583.71
Дансны авлага	2 461 465 658.00	2 449 919 018.00
Татвар, НДШ – ийн авлага	3 190 100.64	1 647 769.34
Бусад авлага	862 694 950.00	857 635 618.00
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	0.00	0.00
Бараа материал	6 615 700.00	242 853 600.00
Урьдчилж төлсөн зардал/тооцоо	15 469 800.00	34 119 800.00
Бусад эргэлтийн хөрөнгө	617 700.00	1 598 700.00
Эргэлтийн хөрөнгийн дүн	5 946 737 843.10	7 907 746 089.05
Үндсэн хөрөнгө	388 327 771.66	369 418 360.66
Биет бус хөрөнгө	2 486 470.00	2 933 170.00
Бусад эргэлтийн бус хөрөнгө	0.00	1 000 000.00
Эргэлтийн бус хөрөнгийн дүн	390 814 241.66	373 351 530.66
Нийт хөрөнгийн дүн	6 102 616 484.76	7 843 162 019.71
ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗДИЙН ӨМЧ		
Дансны өглөг	144 866 867.00	236 285 169.00
Цалингийн өглөг	3 843 164.75	17 954 607.75
Татварын өр	5 888 146.55	8 933 152.33
НДШ -ийн өглөг	8 163 149.00	3 332 499.00
Бусад богино хугацаат өр төлбөр	64 708 662.00	97 018 150.00
Богино хугацаат өр төлбөрийн дүн	227 469 989.30	363 523 578.08
Урт хугацаат зээл	0.00	60 000 000.00
Урт хугацаат өр төлбөрийн дүн	0.00	60 000 000.00
Өр төлбөрийн нийт дүн	192 469 989.30	388 523 578.08
ЭЗДИЙН ӨМЧ	5 756 320 000.00	7 560 320 000.00
Хувийн	5 756 320 000.00	7 560 320 000.00

Эздийн өмчийн бусад хэсэг	176 274 531.00	164 057 980.80
Хуримтлагдсан ашиг	177 487 564.46	133 196 060.75
тайлант үеийн	51 284 577.86	-48 166 003.67
өмнөх үеийн	126 202 986.60	181 362 064.42
Эздийн өмчийн дүн	6 110 082 095.46	7 857 574 041.55
Өр төлбөр ба эздийн өмчийн дүн	6 337 552 084.76	7 843 162 019.63

7. ХААБрокеруудын орлого, үр дүнгийн тайлангийн нэгтгэл

(ХАА-н биржийн зуучлагч нийт 37 компани)

№	Үзүүлэлт	Тайлант үеийн дүн
1	Борлуулалтын орлого (цэвэр)	3 693 607 678.00
2	Борлуулалтын өртөг	3 222 122 528.00
3	Нийт ашиг (алдагдал)	471 485 150.00
4	Түрээсийн орлого	-
5	Хүүний орлого	138 976.76
6	Ногдол ашгийн орлого	-
7	Эрхийн шимтгэлийн орлого	156 744 000.00
8	Бусад орлого	-
9	Борлуулалт, маркетингийн зардал	32 318 796.00
10	Ерөнхий ба удирдлагын зардал	471 056 254.13
11	Санхүүгийн зардал	157 409 100.00
12	Бусад зардал	13 117 160.00
13	Гадаад валютын ханшийн зөрүүний олз (гарз)	-
14	Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны олз (гарз)	-
15	Биет бус хөрөнгө данснаас хассаны олз (гарз)	-
16	Хөрөнгө оруулалт борлуулснаас үүссэн олз (гарз)	-
17	Бусад ашиг (алдагдал)	-
18	Татвар төлөхийн өмнөх ашиг (алдагдал)	(45 533 183.37)
19	Орлогын татварын зардал	2 632 820.30
20	Татварын дараахь ашиг (алдагдал)	(48 170 503.67)
21	Зогсоосон үйл ажиллагааны татварын дараахь ашиг (алдагдал)	-
22	Тайлант үеийн цэвэр ашиг (алдагдал)	(48 170 503.67)
23	Бусад дэлгэрэнгүй орлого	-
24	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдлийн зөрүү	-
25	Гадаад валютын хөрвүүлэлтийн зөрүү	-
26	Бусад олз (гарз)	-
27	Орлогын нийт дүн	(48 191 453.67)
28	Нэгж хувьцаанд ногдох суурь ашиг (алдагдал)	-

ҮНЭТ ЦААСНЫ ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ГАЗАР